
Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2014:1

Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas fyra avsnitt av kyrkostyrelsens skrivelse 2014:3 *Ändringar i kyrkoordningen m.m.*: Fastställande av Svenska kyrkans indelning, Fördelning av uppgifter mellan ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift, Fortsatt beredning av kontraktsfrågorna och Tyska Christinae församling. Utskottet tillstyrker samtliga förslag.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Skrivelsens förslag	3
Inledning	4
Fastställande av Svenska kyrkans indelning	4
Bakgrund.....	4
Enklaver i Svenska kyrkans församlingsindelning.....	4
Ansvar för kartredovisningen av församlingsindelningen.....	5
Bestämmelser om ändring i församlingsindelningen.....	5
Skrivelsen	6
Uppdraget om fastställande av indelningen.....	6
Ändringar i kyrkoordningen	8
Utskottets överväganden	8
Fördelning av uppgifter mellan ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift.....	9
Fortsatt beredning av kontraktsfrågan	10
Tyska Christinae församling.....	12
Bilaga 1 Fastställande av Svenska kyrkans indelning	15
Bilaga 2 Fördelning av uppgifter mellan ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift	17
Bilaga 3 Fortsatt beredning av kontraktsfrågorna	18
Bilaga 4 Tyska Christinae församling	19
Bilaga 5 Läronämndens yttrande 2014:4	20
Bilaga 6 Kyrkorättsutskottets yttrande 2014:1	21
Bilaga 7 Kyrkorättsutskottets yttrande 2014:2	22
Bilaga 8 Kyrkorättsutskottets yttrande 2014:3	23
Bilaga 9 Kyrkorättsutskottets yttrande 2014:4	24

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2014:1

Fastställande av Svenska kyrkans indelning

1. Kyrkomötet beslutar att
dels ge kyrkostyrelsen i uppdrag att fastställa den församlingsindelning av Svenska kyrkan som ska gälla per den 1 januari 2016. Kyrkostyrelsen ska inför fastställandet göra den utredning som behövs och vid behov samråda med berörda stiftsstyrelser,
dels ge kyrkostyrelsen i uppdrag att besluta om sådana övergångsbestämmelser som kan komma att krävas med anledning av fastställandet, och
dels kyrkostyrelsens beslut om fastställande ska återrapporteras till kyrkomötet senast 2016.
2. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.

Fördelning av uppgifter mellan ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 2*.

Fortsatt beredning av kontraktsfrågorna

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i övergångsbestämmelserna till Kyrkomötets beslut om ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1), SvKB 2012:14 enligt *bilaga 3*.

Tyska Christinae församling

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 4*.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2014:3

Fastställande av Svenska kyrkans indelning

1. Kyrkomötet beslutar att
dels ge kyrkostyrelsen i uppdrag att fastställa den församlingsindelning av Svenska kyrkan som ska gälla per den 1 januari 2016. Kyrkostyrelsen ska inför fastställandet göra den utredning som behövs och vid behov samråda med berörda stiftsstyrelser,
dels ge kyrkostyrelsen i uppdrag att besluta om sådana övergångsbestämmelser som kan komma att krävas med anledning av fastställandet, och
dels kyrkostyrelsens beslut om fastställande ska återrapporteras till kyrkomötet senast 2016.
2. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.

Fördelning av uppgifter mellan ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 2*.

Fortsatt beredning av kontraktsfrågorna

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i övergångsbestämmelserna till Kyrkomötets beslut om ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1), SvKB 2012:14 enligt *bilaga 3*.

Tyska Christinae församling

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 4*.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2014:3, beträffande den del som gäller fördelning av uppgifter mellan ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift, i Ln 2014:4y, *bilaga 5*.

Yttrande från andra utskott

Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över skrivelsen, avsnitt 1, Fastställande av Svenska kyrkans indelning i Kr 2014:1y, *bilaga 6*.

Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över skrivelsen, avsnitt 2, Fördelning av uppgifter mellan ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift i Kr 2014:2y, *bilaga 7*.

Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över skrivelsen, avsnitt 3, Fortsatt beredning av kontraktsfrågorna i Kr 2014:3y, *bilaga 8*.

Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över skrivelsen, avsnitt 4, Tyska Christinae församling i Kr 2014:4y, *bilaga 9*.

Inledning

Detta betänkande behandlar fyra avsnitt av kyrkostyrelsens skrivelse 2014:3 *Ändringar i kyrkoordningen m.m.* De förslag som behandlas rör dels frågan om att fastställa den indelning av kyrkan som ska gälla per den förste januari 2016 då ansvaret för att redovisa församlingsindelningen övergår från Lantmäteriet till kyrkan, dels frågan om fördelning av uppgifter mellan ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift. Vidare behandlas förslag som rör den fortsatta beredningen av kontraktsfrågorna samt möjligheten för Tyska Christinae församling att ingå i ett pastorat.

Fastställande av Svenska kyrkans indelning

Bakgrund

Enklaver i Svenska kyrkans församlingsindelning

Svenska kyrkans församlingsindelning 2014 innehåller 1 371 församlingar. I indelningen förekommer 2 584 enklaver. En enklav utgörs av en geografiskt bestämd yta som hör till en församling men som geografiskt ligger inom en annan församlings territorialområde. Förekomsten av dessa enklaver har sin grund i den knytning som historiskt funnits, och i viss mån fortfarande finns, mellan församlingsindelningen och fastighetsindelningen. Enligt den lag som fram till den 30 april 2001 reglerade ändringar i indelningen i samband med fastighetsbildning (LÄIF) gällde som huvudregel att en ändring i fastighetsförhållandena skulle medföra motsvarande

ändring i församlingsindelningen, om det inte fanns särskilda skäl. Enklaverna har därför i många fall tillkommit som en följd av lantmäteritekniska åtgärder t.ex. i samband med att en skogsbrukare köper upp skogsskiftet eller en jordbrukare köper upp åkermark och de förvärvade fastigheterna läggs samman med en av köparen sedan tidigare ägd fastighet. Eftersom även en väg kan utgöra en egen fastighet har enklaver också kunnat uppstå då en väg skär tvärs igenom en församling.

Förekomsten av enklaver är klart vanligast på landsbygden och det är ovanligt med enklaver i tätorter. Enklaverna kan vara av mycket skiftande storlek och belägenhet. Vissa enklaver ligger förhållandevis långt från församlingens huvudsakliga område medan andra ligger tämligen nära. I något fall ligger en enklav i ett annat stift än församlingens huvudsakliga område och i något fall finns det en kyrkobyggnad i enklaven. De allra flesta enklaver är små eller mycket små, men det finns exempel på enklaver vars yta i stort sett är jämnstor med församlingens huvudsakliga område. 152 enklaver ligger i områden som utgörs av vatten ut till territorialvattengräns (s.k. 00-ytor) och 1 322 av enklaverna har ingen fastighetspunkt i sig, vilket innebär att de sannolikt är helt obebodda. Ytterligare 835 enklaver har endast 1–2 fastighetspunkter i sig vilket sannolikt innebär att om de alls är bebodda är det endast av ett fåtal personer. Den församling som har flest enklaver har drygt 200 stycken.

Ansaret för kartredovisningen av församlingsindelningen

Den 29 maj 2013 beslutade riksdagen att bifalla förslagen i proposition 2012/13:120 *Folkbokföringen i framtiden*. Beslutet, som träder i kraft den 1 januari 2016, innebär bland annat att folkbokföring inte längre ska ske i en församling inom Svenska kyrkan. Riksdagens beslut får ett antal konsekvenser för Svenska kyrkan. Bland annat innebär det att församlingsindelningen blir en helt intern fråga för kyrkan eftersom Lantmäteriet kommer att upphöra med sin redovisning av den gällande församlingsindelningen. Svenska kyrkan kommer därför själv att behöva bygga upp ett systemstöd som ger förutsättningar för att hantera och redovisa den gällande församlingsindelningen, bland annat i syfte att kunna hänföra de kyrkotillhöriga till rätt församling. Detta måste göras genom att kyrkan själv utvecklar och kontinuerligt uppdaterar en digital karta som utvisar den exakta geografiska sträckningen av alla församlingsgränser i landet.

Bestämmelser om ändring i församlingsindelningen

Före relationsändringen var det i huvudsak Kammarkollegiet som beslutade i frågor om ändring i församlingsindelningen. I vissa fall – om en ändring behövde ske på grund av oregelbundenhet i indelningen eller med hänsyn till fastighetsförhållandena och vissa andra förutsättningar var uppfyllda – fick länsstyrelsen besluta. Om en ändring hade samband med en ändring i rikets indelning i kommuner fattades beslutet av regeringen.

Med kyrkoordningens tillkomst lades huvudansvaret för att besluta om församlingsindelningen på stiftsstyrelserna. I de fall en ändring berör församlingar inom flera stift ligger beslutanderätten dock hos kyrkostyrelsen. Kyrkoordningens nuvarande regler om indelning trädde i kraft så sent som den 1 januari i år då hela kapitel 37 fick ny lydelse. Förändringen var en del av det beslut som föranletts av den s.k. strukturutredningens förslag och det som i sak är nytt relaterar till indelningen i församlingar i pastorat.

I den tidigare lydelsen av kapitel 37 gjordes en tydlig och uttrycklig åtskillnad mellan olika typer av indelningsändringsbeslut. Det handlade dels om vad som kan betraktas som egentliga indelningsändringar, nämligen indelningsändringar som sker för att ge bättre förutsättningar för församlingarna att verka som församlingar och utföra sina uppgifter enligt kyrkoordningen, dels om ändringar som mera hade karaktären av reglering/justering av församlingsgränser på grund av något externt förhållande eller i vart fall något förhållande som inte hade någon koppling till församlingskriterierna. Beslut om indelningsändring fick enligt 4 § fattas på grund av oregelbundenheter i indelningen eller med hänsyn till fastighetsförhållandena.

Även om det inte i den nya lydelsen av kapitel 37 är lika tydligt angivet att det finns olika typer av indelningsbeslut framgår det ändå att det fortfarande finns en skillnad i hanteringen av beslut som grundar sig på oregelbundenheter i indelningen eller på fastighetsförhållandena, jämfört med indelningsbeslut som har annan grund. För den förra typen av beslut finns, i likhet med tidigare, inga krav på samråd inför beslut, se 37 kap. 8 §. Liksom tidigare gäller också särskilda regler om när beslut ska fattas och träda i kraft i de fall beslutet om ändring i indelningen bara beror på oregelbundenhet i indelningen eller fastighetsförhållandena, se 37 kap. 16 §, andra stycket resp. 37 kap. 17 §, andra stycket.

Skrivelsen

Uppdraget om fastställande av indelningen

Behovet av en enklavfri indelning

Kyrkostyrelsen konstaterar i sin skrivelse att det varken av lag eller av kyrkoordningen framgår att en territorieförsamling måste bestå av en geografiskt sammanhållen enhet med en sammanhängande gränslinje men att detta torde vara den mest ändamålsenliga indelningen. Mot bakgrund av församlingarnas ursprung och givet församlingens funktion måste det också antas att avsikten egentligen aldrig varit någon annan. Innebörden av den territoriella församlingsstrukturen får sägas vara att varje församling omfattar och har ansvar för människor inom ett sammanhållet geografiskt område. Enklaverna har inte heller tillkommit som resultat av någon genomtänkt indelningsstrategi byggd på pastorala överväganden, utan är i stället en följd av att kyrkans indelning tidigare har varit knuten till fastighetsindelningen.

Kyrkostyrelsen konstaterar vidare att dagens enklaver, rent tekniskt, utgör ett problem för den pågående utvecklingen av det nya kartbaserade systemstödet. Med ett stort antal enklaver ökar komplexiteten i systemutveckling och förvaltning betydligt. Mängden kontroller ökar med mängden ytor som måste underhållas och sannolikt kommer det också krävas ett större mått av manuell hantering och undantagshantering i förvaltningen. Detta innebär i sin tur att risken för felkällor ökar vilket i förlängningen kan få till följd att kyrkotillhöriga betalar fel kyrkoavgift. För systemets användare kommer ett system som ska visa alla enklaver dessutom att bli onödigt komplext och de kartbilder som systemet kan erbjuda riskerar att bli komplicerade och svårtydda. Kostnaderna för såväl utveckling som drift och underhåll av systemet kommer också att öka högst väsentligt om systemet ska kunna hantera en stor mängd enklaver.

Mot den nu beskrivna bakgrunden och då det inte finns några andra bärande skäl för att föra med sig en indelning med en stor mängd enklaver in i kyrkans eget indelningssystem, anser kyrkostyrelsen att det bör fastställas en, så långt möjligt, enklavfri församlingsindelning per den 1 januari 2016.

Enligt kyrkoordningen är det huvudsakligen stiftsstyrelsen eller kyrkofullmäktige som beslutar om ändringar i församlingsindelningen. Det torde, enligt kyrkostyrelsen, dock inte finnas någon möjlighet för stift och pastorat att enligt bestämmelserna i 37 kapitlet i kyrkoordningen hinna genomföra alla de indelningsändringar som krävs och som behöver ske samordnat för att en samlad indelning kan ska kunna registreras som utgångsläge i det nya systemet. Kyrkostyrelsen anför vidare att även om det normalt inte kan sägas vara en sak för nationell nivå att besluta om ändringar i församlingsindelningen måste det i detta fall anses vara en angelägenhet för trossamfundet som sådant att på ett övergripande plan kunna ha inflytande över församlingsindelningen. Det framstår som ändamålsenligt att nationell nivå kan rensa indelningen från enklaver och fastställa den indelning som ska gälla när ansvaret för redovisningen av indelningen tas över från Lantmäteriet. Kyrkomötet kan, som kyrkans högsta beslutande organ, besluta att frånga kyrkoordningens bestämmelser i ett enskilt fall. Mot bakgrund av det stora antal enskilda indelningsändringar som behöver göras och den begränsade tid som står till buds, finns det dock inte någon möjlighet för kyrkomötet att självt hinna fatta ett sådant beslut. Kyrkostyrelsen anser därför att kyrkomötet bör uppdra till kyrkostyrelsen att göra de indelningsändringar som krävs och fastställa indelningen per den 1 januari 2016.

Kyrkostyrelsen anför emellertid att man ser framför sig att samtliga enklaver, av olika skäl, sannolikt inte kommer kunna tas bort ur indelningen i ett sammanhang. I det fall ett antal enklaver av olika skäl återstår i den indelning som fastställs per den 1 januari 2016 bör ambitionen vara att även dessa på sikt upphör att finnas. Detta får då ske genom indelningsändringar i ordinarie ordning.

Eftersom de justeringar av indelningen som kyrkostyrelsen enligt skrivelsen föreslås få i uppdrag att besluta om endast beror på oregelbundenhet i indelningen, finns inget krav på att samråd ska ske med varje berörd församling i samband med fastställandet av den nya indelningen. Däremot anser kyrkostyrelsen att samråd vid behov bör ske med berörda stift, i syfte att få en så allsidig belysning som möjligt och för att vederbörlig hänsyn ska kunna tas till sådana lokala förhållanden som kan inverka på beslutet.

Kyrkostyrelsen anför att det i och för sig framstår som både lämpligt och naturligt att en information går ut till varje berörd församling i samband med genomförandet av det föreslagna uppdraget. De närmare formerna för hur och när sådan information ska ske måste emellertid kyrkostyrelsen ha utrymme att besluta om inom ramen för utförandet av uppdraget. Frågan om hur denna informationsspridning ska ske framstår enligt kyrkostyrelsens mening som ett exempel på sådana angelägenheter som lämpligen diskuteras och avgörs i samråd mellan kyrkostyrelsen och varje berört stift för sig.

Kyrkostyrelsen konstaterar i skrivelsen att det kan komma att uppstå behov av särskilda övergångsbestämmelser med anledning av kyrkostyrelsens beslut om fastställande av indelningen. Som exempel kan nämnas att det kan bli aktuellt att göra undantag i bestämmelserna om valbarhet i det fall en församlingsgräns ändras så att valbarheten upphör för en förtroendeväld som genom ändringen kommer att byta församlingstillhörighet. Det är emellertid inte i dagsläget möjligt att fullt ut överblicka vilka övergångsbestämmelser som kan komma att behövas. Kyrkostyrelsen föreslås därför även få i uppdrag att besluta om sådana övergångsbestämmelser som kan komma att krävas med anledning av beslutet.

Kyrkostyrelsen anför slutligen att resultatet av arbetet bör återrapporteras till kyrkomötet 2016. Återrapporeringen kan, enligt kyrkostyrelsen, dock inte rimligen

behöva ske med någon hög detaljeringsgrad. Det torde vara tillräckligt om kyrkostyrelsen på ett övergripande plan kan redovisa hur arbetet har bedrivits och vilka indelningsändringar som gjorts.

Ändringar i kyrkoordningen

Bestämmelse om sammanhängande gränslinjer

Kyrkostyrelsen anför vidare i skrivelsen att eftersom kyrkans eget system för att hantera och redovisa den kyrkliga indelningen inte kommer att relatera till fastighetsindelningen som Lantmäteriets system gör idag kommer några enklaver inte att kunna uppstå av denna anledning. Man kan inte heller se några pastorala eller andra skäl för att göra indelningsändringar som leder till uppkomsten av enklaver. Mot bakgrund av detta finns det, enligt kyrkostyrelsen, inte några bärande skäl för att tillåta ändringar i församlingsindelningen som medför att församlingar delas upp på flera geografiskt skilda områden. För att för framtiden undvika att en situation med geografisk splittring av församlingar återuppstår föreslår kyrkostyrelsen därför att det i kyrkoordningen införs en ny bestämmelse i 37 kap. i kyrkoordningen, 4 a §, om att det beslutande organet vid ändringar i församlingsindelningen ska se till att de församlingar som berörs av beslutet får sammanhängande gränslinjer. Bestämmelsen föreslås träda i kraft den 1 januari 2016.

Följdändringar i 37 kap. i kyrkoordningen

Eftersom det system för att redovisa indelningen som kyrkan själv ska förvalta kommer att sakna knytning till fastighetsindelningen, kommer det från den 1 januari 2016 inte längre finnas behov av att kunna besluta om ändring i församlingsindelningen med hänsyn till fastighetsförhållandena. Kyrkostyrelsen föreslår därför i sin skrivelse att begreppet ”fastighetsförhållanden” utmönstras ur bestämmelserna om samråd och ikraftträdande i 37 kap. 6 § respektive 37 kap. 16 § i kyrkoordningen. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2016.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla kyrkostyrelsens förslag rörande fastställande av Svenska kyrkans indelning.

Enligt utskottet är det av stor vikt att kyrkostyrelsen kan åstadkomma ett systemstöd som ger förutsättningar för att kunna hantera och redovisa den gällande församlingsindelningen och för att kunna hänföra alla kyrkotillhöriga till rätt församling. Utskottet har, i likhet med vad Kyrkorättsutskottet anför i sitt yttrande, noterat att det i fråga om uppdraget till kyrkostyrelsen rör sig om en vidsträckt delegation av beslutanderätt till kyrkostyrelsen. Enligt utskottets mening måste detta dock accepteras i föreliggande situation.

På de skäl som kyrkostyrelsen anför är det, enligt utskottets uppfattning, vidare rimligt att man i framtida indelningsbeslut tillser att berörda församlingar erhåller sammanhängande gränslinjer.

Mot bakgrund av det anförda och med hänvisning till av kyrkostyrelsen i övrigt anförda skäl föreslår utskottet kyrkomötet att bifalla skrivelsen i denna del.

Fördelning av uppgifter mellan ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift

O 2014:1

Bakgrund

Dagens fördelning av uppgifter

Av 8 kap. 3 § i kyrkoordningen framgår vilket pastoralt område i Uppsala stift som ärkebiskopen respektive biskopen i Uppsala stift ansvarar för. Ärkebiskopens pastorala område består av församlingarna inom Uppsala, Enköpings och Sigtuna kontrakt. Biskopens i Uppsala stift pastorala område består av återstående församlingar i stiftet. På detta sätt klargörs att biskoparna i Uppsala stift har en likartad funktion i relation till stiftet och att båda har ett eget pastoralt ansvar. Uppgiftsfördelningen i övrigt mellan ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift framgår av bestämmelserna i kyrkoordningen. Det är alltså inte fråga om, såsom före kyrkoordningens tillkomst, att alla uppgifter ges på delegation från ärkebiskopen till biskopen i Uppsala stift.

I domkapitlet i Uppsala stift är ärkebiskopen ordförande medan biskopen i Uppsala stift är förste vice ordförande och domprosten är andre vice ordförande. I stiftsstyrelsen är enligt bestämmelserna i kyrkoordningen biskopen, inte ärkebiskopen, ledamot, tillika ordförande.

Enligt 8 kap. 3 § i kyrkoordningen ska präst- och diakonvigningar och övriga uppgifter enligt 8 kap. 1 § 5–7 utföras av ärkebiskopen eller, på uppdrag av ärkebiskopen, av biskopen. Centralstyrelsen menade i sin kyrkoordningsskrivelse (CsSkr 1999:3) att det måste ankomma på ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift att träffa överenskommelse härom. Detta kommenterades inte närmare i kyrkomötesbehandlingen.

Uppsala stifts förslag

Stiftsstyrelsen i Uppsala stift beslutade vid sitt sammanträde den 6 mars 2014 (§ 36 Dnr B19/59/14) att föreslå kyrkostyrelsen att föreslå kyrkomötet en ändring i kyrkoordningen så att ärkebiskopens pastorala område utgörs av Uppsala pastorat. I samband med att en ny ärkebiskop tillträder och med hänsyn till den pågående kontraktsutredningen fanns det enligt stiftet skäl att se över biskoparnas pastorala områden. Stiftet framhöll att det rådde stor enighet i stiftsstyrelsen om att ärkebiskopen även fortsättningsvis ska ha ett pastoralt område, men att detta bör reduceras något.

Stiftsstyrelsen anförde vidare att det allt sedan kyrkoordningens tillkomst varit praxis i stiftet att biskopen i Uppsala stift utfört präst- och diakonvigningarna och att biskopen kallat samtliga präster och diakoner till överläggningar i stiftet. Detta har skett efter överenskommelse biskoparna emellan och inte på direkt ”uppdrag” från ärkebiskopen. Mot bakgrund av detta framfördes från stiftsstyrelsen att det vore önskvärt att kyrkoordningen ändrades även på denna punkt så att den bättre återspeglar nämnda praxis.

Skrivelsen

Kyrkostyrelsen konstaterar i sin skrivelse att den nu gällande ordningen, där ärkebiskopen respektive biskopen i Uppsala stift ansvarar för olika pastorala områden i stiftet, har tillämpats under fjorton år och under två ärkebiskopar. Erfarenheten visar att ärkebiskopens nationella arbetsuppgifter under denna tid har ökat väsentligt då

det finns en ökad förväntan från övriga delar av samhället på att ärkebiskopen ska finnas med och aktivt delta i olika sammanhang. Ärkebiskopen som en del av det offentliga rummet tas nu för given och ärkebiskopen har därför mindre arbetstid för sina pastorala områden än som var fallet vid kyrkoordningens tillkomst. Till detta kommer att de tre kontrakt som idag utgör ärkebiskopens pastorala område är det geografiska område inom Uppsala stift som har haft den största befolkningsökningen under de senaste åren. Cirka 40 procent av stiftets innevånare bor i detta område. Kyrkostyrelsen anför att man mot bakgrund av ärkebiskopens ökande arbetsbelastning, delar stiftsstyrelsens i Uppsala stift uppfattning att ärkebiskopens pastorala område bör reduceras något.

Det faktum att Uppsala är stiftsstad och den stad där kyrkoledningen finns, utgör enligt kyrkostyrelsen starka argument för att ärkebiskopens pastorala område fortsatt ska hänföra sig till Uppsala. Av stor betydelse är också Uppsala domkyrka som stiftskatedral och Svenska kyrkans rikshelgedom. Enligt kyrkostyrelsens mening kan det mot den bakgrunden finnas en symbolisk betydelse av att ärkebiskopens pastorala område hänförs till Uppsala. När det gäller frågan om vilken omfattning ärkebiskopens pastorala område bör ha föreslår kyrkostyrelsen att det ska utgöras av församlingarna inom Uppsala kontrakt.

Kyrkostyrelsen föreslår vidare att den ordning som sedan länge har varit praxis i Uppsala stift, kommer till uttryck i kyrkoordningen genom att det, istället för att det talas om uppdrag från ärkebiskopen, regleras att ärkebiskopen och biskopen i samråd avgör vem av dem som ska utföra uppgifterna inom stiftet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 2.

Utskottet har inget att invända mot förslaget att något reducera ärkebiskopens pastorala område. Förslaget att det pastorala området ska bestå av församlingarna inom Uppsala kontrakt ser utskottet som väl avvägt.

Utskottet instämmer också med kyrkostyrelsen i att det är bra att det i kyrkoordningen regleras att ärkebiskopen och biskopen i samråd avgör vem som ska utföra uppgifterna inom stiftet.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet kyrkomötet att bifalla skrivelsen i denna del.

Fortsatt beredning av kontraktsfrågan

Bakgrund

Den 1 januari 2014 trädde de s.k. strukturförändringarna i kraft. I skrivelsen som låg till grund för kyrkomötesbeslutet (Strukturfrågor, KsSkr 2012:5) noterade kyrkostyrelsen att ändringarna kunde leda till att pastoraten blev betydligt större. Kyrkostyrelsen aviserade att det därför behövde ske en översyn av kontraktets ställning och uppgifter liksom av kontraktsindelningen. Styrelsen föreslog också en övergångsbestämmelse som gör det möjligt för nuvarande kontraktsindelning att bestå till den 1 januari 2016. Kyrkomötet beslöt i enlighet med kyrkostyrelsens förslag.

Kyrkostyrelsen beslöt i september 2012 att tillsätta en utredning om kontraktets ställning, uppgifter och indelning samt om domprostens ställning, uppgifter och tillsättning. En särskild utredare utsågs. Utredaren överlämnade sina förslag gällande

domprost den 15 januari 2013 och förslagen rörande kontrakten den 15 januari 2014, i enlighet med direktiven. Den del av utredningen som behandlar kontraktsfrågorna fick namnet *Kontraktets ställning, uppgifter och indelning* (SKU 2014:1). Utredningen, i den del som avser kontrakten, skickades ut på remiss.

O 2014:1

Skrivelsen

Kyrkostyrelsen anför i sin skrivelse att när remissammanställningen presenterades kunde kyrkostyrelsen konstatera att svarsfrekvensen på det remitterade förslaget varit låg, att de remissvar som inkommit var förhållandevis spretiga och att det riktades en hel del kritik mot utredningens slutsatser. Nära hälften av de svarande tillstyrkte förslaget medan lika många avstyrkte. Flera av utredningsförslagen kritiserades för att vara onödiga regleringar. Mot bakgrund av detta beslöt kyrkostyrelsen att inte gå vidare med utredningens förslag. I stället beslutade styrelsen att det ska göras en fortsatt utredning i syfte att avreglera kontrakten så mycket som möjligt. En sådan avreglering leder enligt kyrkostyrelsen till större frihet för stiftens vad gäller kontraktsindelning och utseende av kontraktsprostar. Ett förslag i enlighet med detta skulle kunna presenteras för kyrkomötet 2015.

Enligt 36 kap. 5 § 1 st. i kyrkoordningen består ett kontrakt av en eller flera församlingar som inte ingår i ett pastorat och/eller ett eller flera pastorat i ett stift, dock alltid minst två enheter. I avvaktan på kontraktsutredningens slutsatser har de kontrakt som p.g.a. strukturförändringarna idag enbart består av en enhet undantagits från kyrkoordningens krav genom punkten 7 i övergångsbestämmelserna till SvKB 2012:14. Där sägs att trots bestämmelserna i 36 kap. 5 § så får kontrakt enligt den indelning som gäller den 1 januari 2014 finnas kvar till den 1 januari 2016, även om de inte uppfyller dessa bestämmelser.

Den av kyrkostyrelsen beslutade fortsatta utredningen om kontrakten innebär att eventuella förslag till följd av en sådan utredning kommer att kunna lämnas till kyrkomötet tidigast år 2015. Då blir tiden alltför knapp för stiftens för att de, om kyrkomötets beslut med anledning av utredningens förslag så föranleder, ska hinna fatta beslut om ändrad indelning rörande de kontrakt som består av bara en enhet i enlighet med punkten 7 i övergångsbestämmelserna. Den undantagslösning som finns i punkten 7 i övergångsbestämmelserna bör därför förlängas, lämpligen till den 1 januari 2018.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i övergångsbestämmelserna till Kyrkomötets beslut om ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1), SvKB 2012:14 enligt bilaga 3.

Utskottet anser på de av kyrkostyrelsen anförda skälen att skrivelsen i denna del bör bifallas.

Tyska Christinae församling

Bakgrund

Tyska Christinae församling är en av fem icke-territoriella församlingar i Svenska kyrkan. Bestämmelser om församlingen finns, utöver i kyrkoordningen, även i ett avtal mellan Svenska kyrkan och Evangelischen Kirche in Deutschland (EKD). Församlingen har, till skillnad från de andra icke-territoriella församlingarna inte någon egen ekonomi utan ingår i Göteborgs kyrkliga samfällighet. Församlingen har betraktats som ingående i samfälligheten alltsedan samfällighetens tillkomst 1883.

Med stöd av övergångsbestämmelser får Göteborgs kyrkliga samfällighet finnas kvar till den 31 december 2017. Motiven till de särskilda övergångsbestämmelserna beträffande Göteborgs kyrkliga samfällighet var att stiftsstyrelsen i Göteborg måste ges tillräckligt utrymme för att kunna planera och genomföra en ordnad övergång från nuvarande samfällighetskonstruktion till en kommande ordning som möjligen skulle komma att innehålla ett flertal pastorat.

Tyska Christine församling har, mot bakgrund av sina speciella förutsättningar, inte möjlighet att utgöra en församling med egen ekonomi. Församlingen kan emellertid inte heller omedelbart ingå i ett pastorat efter 2018. Om församlingen ska ingå i ett pastorat behöver specialreglering ske beträffande församlingsrådets uppgifter och hur det ska utses, församlingsinstruktionen samt formerna för tillsättning av präst i församlingen.

Kyrkostyrelsen uppmärksammade i sin skrivelse om strukturförändringar till 2012 års kyrkomöte (KsSkr 2012:5) särskilt Tyska Christinae församlings situation och konstaterade då att det faktum att församlingen ingår i Göteborgs kyrkliga samfällighet hade inneburit fördelar för församlingen i form av den gemensamma ekonomin, fastighetsskötseln, administrationen och begravningsverksamheten. Kyrkostyrelsen anförde att man avsåg att följa upp frågan eftersom den behövde en särskild lösning.

I motion 2013:36 till kyrkomötet 2013 föreslogs att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att till kyrkomötet lägga förslag om sådan ändring av kyrkoordningen, att Tyska Christinae församling kan ingå i ett pastorat, om församlingen inte längre tillhör en samfällighet.

Organisationsutskottet behandlade frågan i sitt betänkande O 2013:8. Utskottet anförde inledningsvis att man delade motionärernas bedömning att Tyska Christinae församling skulle riskera att hamna i en mycket svår ekonomisk situation om församlingen skulle fortleva som församling med egen ekonomi och att det därför stod klart att någon form av särlösning behövde komma till stånd. Eftersom stiftsstyrelsen emellertid ännu inte fattat något giltigt beslut angående den framtida indelningen i Göteborg såg utskottet det som mindre lämpligt att initiera ett utredningsarbete och lägga fram förslag i enlighet med motionen. Utskottet anförde vidare att man förutsatte att kyrkostyrelsen uppmärksam och följer frågan och vidtar behövliga åtgärder i god tid före det att övergångsbestämmelserna rörande Göteborgs kyrkliga samfällighet upphör att gälla eller stiftsstyrelsen i Göteborgs stift dessförinnan beslutar om en ändring i indelningen av Göteborgs kyrkliga samfällighet.

Kyrkostyrelsen anför i sin skrivelse att församlingsutskottet i Göteborgs stift den 20 februari 2014 har beslutat återuppta utredningen inför beslut om ändring av pastoratsgränser inom Göteborgs kyrkliga samfällighet, inklusive Tyska Christinae församling.

Skulle stiftstyrelsen i Göteborg besluta att Tyska Christinae församling ska ingå i ett pastorat behöver specialregler utarbetas vad gäller val och valbarhet till församlingsråd. Då verksamheterna i en icke territoriell församling inte kan likställas med verksamheten i en territoriell församling behöver särreglering ske även rörande delegation från kyrkoråd till församlingsråd och utarbetande av församlingsinstruktionen för att garantera församlingens nuvarande verksamhet. Vid tillsättning av kyrkoherde behövs också särskilda bestämmelser, så att församlingsrådet kan bli tillsättningsorgan för prästtjänsten. EKD har här ett stort inflytande som inte kan bortses ifrån.

Kyrkostyrelsen framhåller att det är viktigt att stiftsstyrelsen i Göteborgs stift kan känna sig fri att besluta att Tyska Christinae församling ska ingå i ett pastorat för det fall man finner att detta är mest ändamålsenligt eller rent av nödvändigt. Stiftsstyrelsen ska då inte behöva hindras av det faktum att det saknas bestämmelser i kyrkoordningen för att hantera de ovan redovisade frågeställningarna. Mot bakgrund av detta föreslår kyrkostyrelsen att det i kyrkoordningen införs en bestämmelse som ger kyrkostyrelsen möjlighet att utfärda sådana särskilda bestämmelser som, mot bakgrund av de särskilda förutsättningar som gäller för församlingen, kan komma att krävas om stiftsstyrelsen beslutar att församlingen ska ingå i ett pastorat.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 4.

Som framgår av kyrkostyrelsens skrivelse behöver specialregler utformas för Tyska Christinae församling om stiftsstyrelsen i Göteborgs stift ska kunna besluta att församlingen ska ingå i ett pastorat från den 1 januari 2018. För att stiftsstyrelsen, för det fall man finner detta vara mest ändamålsenligt, ska känna sig fri att fatta ett sådant beslut bör kyrkostyrelsen ges mandat att utfärda de närmare bestämmelser som kan komma att behövas. Mot bakgrund av här redovisade skäl bör skrivelsen i denna del bifallas.

Uppsala den 25 september 2014

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Fredrik Nilsson Björner, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Louise Callenberg, Claes Block, Aina Andersson, Cecilia Clausen, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Johnny Lilja, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

O 2014:1 *Övriga närvarande vid beslutstillfället:* Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Stierna, Michael Kauppi, Karin Forsell, Elsa Christersson och Linda Danung.

Biskop Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1

Fastställande av Svenska kyrkans indelning

O 2014:1
Bilaga 1

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1)
dels att det ska införas en ny paragraf, 37 kap. 4 a §, av följande lydelse,
dels att 37 kap. 8 och 16 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

37 kap. Ändringar i indelningen

4 a § En ändring i församlingsindelningen ska alltid göras så att de berörda församlingarna erhåller sammanhängande gränslinjer.

8 § I ett ärende om ändrad församlings- eller pastoratsindelning enligt 6 § ska stiftsstyrelsen göra den utredning som behövs. Församlingar och pastorat ska lämna uppgifter och i övrigt i skäligen omfattning hjälpa till i utredningsarbetet, om stiftsstyrelsen begär det.

Vid utredningen ska stiftsstyrelsen samråda med berörda församlingar och pastorat samt med domkapitlet. Sådant samråd behöver inte äga rum om ändringen i indelningen bara beror på oregelbundenhet i indelningen eller fastighetsförhållandena.

Vid utredningen ska stiftsstyrelsen samråda med berörda församlingar och pastorat samt med domkapitlet. Sådant samråd behöver inte äga rum om ändringen i indelningen bara beror på oregelbundenhet i indelningen.

Om den ändring i indelningen som utredningen i första hand avser också bör leda till en ändring i någon annan indelning, som stiftsstyrelsen får besluta om, ska utredningen omfatta även denna ändring.

16 § En ändring i församlings- eller pastoratsindelningen enligt 6 § träder i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum.

Om ändringen i indelningen bara beror på oregelbundenhet i indelningen eller fastighetsförhållandena träder beslutet i kraft vid den tidpunkt som stiftsstyrelsen eller kyrkostyrelsen beslutar.

Om ändringen i indelningen bara beror på oregelbundenhet i indelningen träder beslutet i kraft vid den tidpunkt som stiftsstyrelsen eller kyrkostyrelsen beslutar.

En ändring enligt första stycket som är av så begränsad omfattning att församlingen eller pastoratet även under återstoden av mandatperioden bör kunna företräddas av tidigare valda organ träder i kraft den 1 januari det år som bestämts i beslutet. Detsamma gäller sådana ändringar som avses i 15 §.

Om det finns särskilda skäl får stiftsstyrelsen även i andra fall än som anges i tredje stycket besluta att en ändring som innebär att en ny församling eller ett nytt pastorat bildas genom sammanläggning av församlingar eller pastorat ska träda i kraft under pågående mandatperiod. Ändringen träder i kraft den 1 januari det år som bestämts i beslutet.

O 2014:1
Bilaga 1

En ändring av församlings- eller pastoratsindelningen enligt 7 § träder i kraft 1 januari det år som anges i beslutet.

Dessa bestämmelser träder i kraft den 1 januari 2016.

Bilaga 2

Fördelning av uppgifter mellan ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift

O 2014:1
Bilaga 2

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1) att 8 kap. 3 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap. Biskopen

Fördelningen av uppgifterna mellan ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift

3 § Arbetsuppgifterna för ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift fördelas mellan dem på pastorala områden.

Ärkebiskopens pastorala område består av församlingarna inom Uppsala, *Enköpings och Sigtuna* kontrakt.

Biskopens i Uppsala stift pastorala område består av återstående församlingar i Uppsala stift.

Inom sina pastorala områden ska ärkebiskopen respektive biskopen i Uppsala stift svara för uppgifterna enligt 1 § 1–4 och 2 §. De utser även kontraktsprostarna inom sina respektive områden. *I övrigt ska uppgifterna enligt 1 § utföras av ärkebiskopen eller, efter uppdrag från ärkebiskopen, av biskopen.*

3 § Arbetsuppgifterna för ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift fördelas mellan dem på pastorala områden.

Ärkebiskopens pastorala område består av församlingarna inom Uppsala kontrakt.

Biskopens i Uppsala stift pastorala område består av återstående församlingar i Uppsala stift.

Inom sina pastorala områden ska ärkebiskopen respektive biskopen i Uppsala stift svara för uppgifterna enligt 1 § 1–4 och 2 §. De utser även kontraktsprostarna inom sina respektive områden. *Ärkebiskopen och biskopen avgör i samråd vem som ska utföra övriga uppgifter enligt 1 §.*

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2015.

Bilaga 3

Fortsatt beredning av kontraktsfrågorna

Förslag till ändringar i SvKB 2012:14

Kyrkomötet beslutar i fråga om SvKB 2012:14 att punkten 7 i övergångsbestämmelserna till SvKB 2012:14 ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

7. Trots bestämmelserna i 36 kap. 5 § får kontrakt enligt den indelning som gäller den 1 januari 2014 finnas kvar till den 1 januari 2016, även om de då inte uppfyller dessa bestämmelser.

Föreslagen lydelse

7. Trots bestämmelserna i 36 kap. 5 § får kontrakt enligt den indelning som gäller den 1 januari 2014 finnas kvar till den 1 januari 2018, även om de då inte uppfyller dessa bestämmelser.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2015.

Bilaga 4

Tyska Christinae församling

O 2014:1
Bilaga 4

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1)

dels att det ska införas en ny paragraf, 35 kap. 11 §,

dels att det ska införas en ny rubrik före nya 35 kap. 11 § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Särskilda bestämmelser

11 § Kyrkostyrelsen får utfärda sådana särskilda bestämmelser som behövs för att Tyska Christine församling ska kunna ingå i ett pastorat.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2015.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2014:4y

Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Läronämndens yttrande över skrivelse KsSkr 2014:3 Ändringar i kyrkoordningen m.m. beträffande fördelning av uppgifter mellan ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift

Förslaget innebär dels en ändring av omfattningen av ärkebiskopens pastorala område, dels en ändring avseende fördelningen av övriga uppgifter enligt 8 kap. § 1 inom Uppsala stift. Den senare ändringen skulle innebära att det inte längre är en delegation till biskopen från ärkebiskopen, utan att samråd ska ske.

Läronämnden har tidigare yttrat sig i dessa frågor. I Läronämndens yttrande Ln 1985:2 framhålls vikten av att ärkebiskopen har ett stift. Läronämnden konstaterar betydelsen av att en biskop i vår kyrka och vår tradition har territoriellt pastoralt ansvar. Förslaget till ändringar i kyrkoordningen (KsSkr 2014:3) innebär ingen förändring av detta förhållande. Ärkebiskopen är fortsättningsvis biskop med territoriellt pastoralt ansvar, med uppdrag på nationell nivå och är primus/prima inter pares i biskopskollegiet (den främsta bland likar). Förslaget till ändringar i kyrkoordningen understryker ärkebiskopens roll som primus/prima inter pares då samverkan med biskopen i Uppsala stift framhålls. Skrivelsens förslag till ändring i kyrkoordningen möter därför inga läromässiga hinder.

Uppsala den 26 augusti 2014

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Karin Sarja, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Thomas Söderberg, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, Göran Eidevall, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson och Jesper Svartvik.

Fastställande av Svenska kyrkans indelning

Till Organisationsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2014:3, avsnitt 2.

I skrivelsen föreslås att kyrkostyrelsen ges i uppdrag att fastställa den församlingsindelning av Svenska kyrkan som ska gälla per den 1 januari 2016, att kyrkostyrelsen ges i uppdrag att besluta om nödvändiga övergångsbestämmelser och att kyrkostyrelsens beslut ska återrapporteras till kyrkomötet. Vidare föreslår kyrkostyrelsen införande av en bestämmelse om sammanhängande gränslinjer vid indelningsändringar och en utmönstring av begreppet ”fastighetsförhållanden” ur kyrkoordningen.

Kyrkorättsutskottet noterar att det i frågan om uppdraget till kyrkostyrelsen rör sig om en vidsträckt delegation av beslutanderätt till kyrkostyrelsen.

Kyrkorättsutskottet har ur kyrkorättslig synpunkt inget att erinra mot förslaget.

Uppsala den 24 september 2014

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Anders Roos, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Anders Roos, ordförande, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Sven Esplund, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Margareta Karlsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Agnetha Eriksson, Manilla Bergström, Sofia Särduist, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Sven Ingvar Holmgren, Christina Blomqvist, Georg Lagerberg, Ingrid Smittsarve, Ann-Christine From Utterstedt, Mikael Eskilander, Birgitta Sedin och Bengt-Gunnar Carlsson.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkorättsutskottets yttrande 2014:2y

Fördelning av uppgifter mellan ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift

Till Organisationsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över skrivelse 2014:3, avsnitt 3

I skrivelsen föreslås att ärkebiskopens pastoralas område reduceras samt att ärkebiskopen och biskopen i Uppsala stift i samråd ska avgöra vem som ska utföra övriga uppgifter enligt 8 kap. 1 § i kyrkoordningen.

Kyrkorättsutskottet har ur kyrkorättslig synpunkt inget att erinra mot den föreslagna ändringen.

Uppsala den 24 september 2014

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Anders Roos, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Anders Roos, ordförande, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Sven Esplund, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Margareta Karlsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Agnetha Eriksson, Manilla Bergström, Sofia Särdaqvist, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Sven Ingvar Holmgren, Christina Blomqvist, Georg Lagerberg, Ingrid Smittsarve, Ann-Christine From Utterstedt, Mikael Eskilandersson, Birgitta Sedin och Bengt-Gunnar Carlsson.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Fortsatt beredning av kontraktsfrågan

Till Organisationsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över kyrkostyrelsen skrivelse 2014:3, avsnitt fyra.

I skrivelsen föreslås att det undantag som idag finns för vissa kontrakt enligt punkten 7 i övergångsbestämmelserna till SvKB 2012:14 förlängs så att det gäller till den 1 januari 2018. Detta har sin grund i att kyrkostyrelsen har beslutat om fortsatt utredning av kontraktsfrågorna. Bestämmelsen föreslås träda i kraft den 1 januari 2015.

Kyrkorättsutskottet har ur kyrkorättslig synpunkt inget att erinra mot den föreslagna ändringen.

Uppsala den 24 september 2014

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Anders Roos, ordförande

Joakim Lindström, sekreterare

Beslutande: Anders Roos, ordförande, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Sven Esplund, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Margareta Karlsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Agnetha Eriksson, Manilla Bergström, Sofia Särdaqvist, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Sven Ingvar Holmgren, Christina Blomqvist, Georg Lagerberg, Ingrid Smittsarve, Ann-Christine From Utterstedt, Mikael Eskilandersson, Birgitta Sedin och Bengt-Gunnar Carlsson.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkorättsutskottets yttrande 2014:4y

Tyska Christinae församling

Till Organisationsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2014:3, avsnitt sex.

I skrivelsen föreslås att det i kyrkoordningen införs en bestämmelse som ger kyrkostyrelsen möjlighet att utfärda sådana särskilda bestämmelser som, mot bakgrund av de särskilda förutsättningar som gäller för Tyska Christinae församling, kan komma att krävas om stiftsstyrelsen i Göteborgs stift beslutar att församlingen ska ingå i ett pastorat. I skrivelsen föreslås att bestämmelsen ska införas i en ny paragraf i kyrkoordningen, 35 kap. 11 §. Bestämmelsen föreslås träda i kraft den 1 januari 2015.

Kyrkorättsutskottet noterar att den föreslagna delegationsbestämmelsen visserligen är ovanlig på så sätt att den uttryckligen berör en särskild enhet. Samtidigt konstaterar utskottet att det i 2 kap. 10 §, andra stycket i kyrkoordningen, finns en liknande delegationsbestämmelse där kyrkostyrelsen ges möjlighet att utforma närmare bestämmelser avseende ”Samfälligheten Gotlands kyrkor”.

Kyrkorättsutskottet har ur kyrkorättslig synpunkt inget att erinra mot förslaget.

Uppsala den 24 september 2014

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Anders Roos, ordförande

Joakim Lindström, sekreterare

Beslutande: Anders Roos, ordförande, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Sven Esplund, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Margareta Karlsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Agnetha Eriksson, Manilla Bergström, Sofia Särdaqvist, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Sven Ingvar Holmgren, Christina Blomqvist, Georg Lagerberg, Ingrid Smittsarve, Ann-Christine From Utterstedt, Mikael Eskilandersson, Birgitta Sedin och Bengt-Gunnar Carlsson.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2014:2

Verksamhetsberättelse 2013 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelse år 2013 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd. Utskottet föreslår att kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse år 2013 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse år 2013 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd till handlingarna.

Bakgrund

Valprovsningsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i 10 kap. 9 § i kyrkoordningen. Den självständiga ställning som uttrycks i 10 kap. 9 § andra stycket innebär att kyrkomötet och andra riksskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i Valprovsningsnämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av Valprovsningsnämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen. Någon granskning av hur Valprovsningsnämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

I 4 kap. 7 § andra stycket i kyrkomötets arbetsordning anges att Organisationsutskottet bereder till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd.

Under år 2013 har Valprovsningsnämnden sammanträtt tre gånger.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse år 2013 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd till handlingarna.

Avsikten med verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Valprovsningsnämndens verksamhet. Kyrkomötet har inte heller att ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed har inte heller utskottet att göra någon värdering i fråga om hur verksamheten bedrivs. Utskottet har inte heller i övrigt funnit skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån verksamhetsberättelsen. Kyrkomötet föreslås lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Uppsala den 24 september 2014

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Maria Adeteg, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Louise Callenberg, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Johnny Lilja, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Cecilia Clausen, Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Stierna, Michael Kauppi, Karin Forsell, Elsa Christersson och Linda Danung.

Biskop Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2014:3

Kulturen som grundläggande uppgift

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:14 om kulturen som grundläggande uppgift. Utskottet ansluter sig till vad Läronämnden anfört i sitt yttrande över motionen, nämligen bl.a. att kultur får betraktas som ett ”stöd för och en konsekvens av” församlingens grundläggande uppgift och bör därför inte ses som en separat del av denna. Utskottet föreslår att motionen avslås i sin helhet, dels mot bakgrund av vad Läronämnden anfört i sitt yttrande, dels mot bakgrund av kyrkostyrelsens pågående utredning kring en ändamålsenlig redovisningsmodell och kyrkomötets beslut förra året om att inte ge kyrkostyrelsen specifika instruktioner om redovisningsmodellens innehåll.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:14 punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:14 punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2014:14 av Marja Sandin-Wester m.fl., Kulturen som grundläggande uppgift

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till ändring i kyrkoordningen som innebär att kultur läggs till som en del av församlingens grundläggande uppgift.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta med kulturen som en självständig del i den verksamhetsindelning som finns med i redovisningsmodellen för församlingar och pastorat.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2014:4 i Ln 2014:5y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Den grundläggande uppgiften

Av 2 kap. 1 § i kyrkoordningen framgår det att församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Av inledningstexten till kyrkoordningens andra avdelning ”Församlingarna”, framgår det att syftet är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen

gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas. Allt annat som församlingen utför är stöd för och en konsekvens av denna grundläggande uppgift. Den grundläggande uppgiften i bestämmelsen är skriven i singularis för att tydliggöra att det handlar om *en* uppgift som i sig består av fyra delar. I det utredningsarbete som ledde fram till kyrkoordningens tillkomst anförde den teologiska expertgruppen att det vare sig praktiskt eller teoretiskt går att dra några skarpa gränser mellan uppgifterna, utan att det är fråga om olika överlappande aspekter på kyrkans liv och uppdrag. (SOU 1997:41 Rättslig reglering, s. 182)

Formuleringen om församlingens grundläggande uppgift i kyrkoordningen utformades i samband med kyrkoordningens tillkomst. Centralstyrelsen kunde i sina skäl till den föreslagna formuleringen konstatera att man valt en ordagrant likalydande formulering som i den nyligen beslutade lagen om Svenska kyrkan (SFS 1998:1591). Under utarbetandet av kyrkoordningen ansåg flera remissinstanser att flera begrepp som t.ex. bönen, den sakramentala gemenskapen och själavården borde lyftas fram i beskrivningen av församlingens uppgifter. Gällande frågan om en eventuell utvidgning av begreppet gjorde Centralstyrelsen följande överväganden. (CsSkr 1999:3 Kyrkoordning för Svenska kyrkan, s. 2–69f)

Även om det skulle kunna hävdas att kyrkoordningen inte nödvändigtvis behöver följa lagens beskrivning – lagen har ju trots allt karaktären av en ramlagstiftning medan kyrkoordningen kan göras mer konkret utifrån ett inomkyrkligt perspektiv – finns det goda skäl att försöka begränsa reglerna till det som är just grundläggande och som särskiljer församlingen från övriga nivåer i Svenska kyrkan. Ett sådant skäl är att det knappast *går* att göra en uppräkningslista av alla församlingens angelägenheter som kan göra anspråk på att vara fullständig och heltäckande. Ett annat är att dessa mer preciserade angelägenheter kan behöva beskrivas på olika sätt allt eftersom samhället och Svenska kyrkans arbetsformer utvecklas, medan de grundläggande uppgifterna får förutsättas vara mer beständiga över tiden. Beskrivningen av församlingens grundläggande uppgifter skall alltså ses som en sammanfattning av det som en församling skall ägna sig åt. Inom dessa beteckningar ryms självfallet också ”själavård” i en mer allmän mening. Vi anser därför inte att det finns skäl att frångå utredningsförslaget i dessa delar.

I lagen om Svenska kyrkan återfinns definitionen av församlingens grundläggande uppgift i 4 § andra stycket och den lyder ”Församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission”. Församlingens uppgifter har alltsedan 1862 års kommunalförfattningar angivits i lagstiftningen. Den främsta anledningen till detta har varit att särskilja församlingarnas, d.v.s. de kyrkliga kommunernas, kompetensområde från de borgerliga kommunernas, eftersom båda haft rätt att utdebitera medel för sina angelägenheter. I 11 kap. 4 § i kyrkolagen (1992:300) fanns en uppräkningslista av församlingsangelägenheter, där punkten 1 angav ”främjande av kyrkans gudstjänstliv och undervisning samt diakoni och evangelisation”. Uppräkningen gudstjänstliv och undervisning samt diakoni och evangelisation var hämtad från den tidigare gällande Församlingslagen (1988:180). Vid församlingslagens tillkomst konstaterades att den föreslagna uppräkningslistan skilde sig från då gällande lagen (1982:1052) om församlingar och kyrkliga samfälligheters (LFKS) formulering ”främjande av gudstjänstliv och kyrklig förkunnelse i övrigt samt kristen verksamhet bland barn och ungdom, äldre, sjuka och andra”, men innebar inte någon förändring i sak. (prop. 1987/88:31 s. 247)

Under kyrkomötet 2005 behandlades tre motioner rörande församlingens grundläggande uppgift i Organisationsutskottets betänkande *Församlingens grundläggande uppgift* (O 2005:4). Två av motionerna rörde reflektioner kring begreppet mission i kyrkoordningens bestämmelse om församlingens grundläggande uppgift och den tredje avsåg en språklig justering i samma bestämmelse.

I ett yttrande över motionerna konstaterade Läronämnden att samtidigt som gudstjänst, undervisning, diakoni och mission uttrycker fyra dimensioner av samma uppdrag, att räcka evangeliets gåva, kan det finnas goda skäl att reflektera vidare kring begreppens innebörd (Ln 2005:8y). Ekumenikutskottet kunde i sitt yttrande sammanfattningsvis konstatera att det tar tid att bearbeta begreppen som finns i kyrkoordningen och att församlingarna behöver arbetsro i formandet av församlingsinstruktionerna, men menade samtidigt att en fortsatt bearbetning av kyrkoordningens beskrivning av församlingens grundläggande uppgift är mycket angelägen (Eu 2005:1y).

Organisationsutskottet angav i sitt betänkande att det kan finnas goda skäl att reflektera vidare kring begreppen gudstjänst, undervisning, diakoni och mission. Utskottet ansåg emellertid att starka skäl talar för att kyrkoordningens regel om församlingens grundläggande uppgift bör vara identisk med det uttryckssätt som finns i lagen om Svenska kyrkan. Utskottet konstaterade att en naturlig följd av en språklig justering i regeln om den grundläggande uppgiften skulle vara att i en framställan till regeringen föreslå riksdagen motsvarande justering i lagen om Svenska kyrkan. Detta ansåg utskottet inte vara motiverat.

2013 behandlade kyrkomötet fyra motioner enligt vilka det föreslogs att det i kyrkoordningen skulle införas en förklaring av kyrkans grundläggande uppgift. Förslagen innebar att varje aspekt av den grundläggande uppgiften; gudstjänst, undervisning, diakoni och mission skulle tillföras en förklaring. Organisationsutskottet betraktade motionernas förslag som förslag till inledningstexter. Organisationsutskottet föreslog i sitt betänkande *Församlingens grundläggande uppgift* (O 2013:3) att motionerna skulle avslås. Som motiv till sitt förslag angav utskottet bl.a. att kyrkoordningens reglering om den grundläggande uppgiften medvetet är utformad för att ge tolkningsutrymme för lokal och regional tillämpning och att motionernas detaljerade beskrivning av de olika aspekterna på den grundläggande uppgiften riskerar att omöjliggöra mångfalden av lokala gestaltningar och står därför i strid med regleringens syfte och funktion.

Verksamhetsindelningen i redovisningen

Nuvarande modell för verksamhetsredovisning är antagen av Svenska kyrkans redovisningskommitté (KRED) och gäller från 2011. Från och med 2014 är det obligatoriskt att rapportera in Ekonomisk redogörelse enligt denna modell för internredovisning. För en utförlig bakgrundsbeskrivning av verksamhetsindelningen inom Svenska kyrkan hänvisas till Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande *Verksamhetsindelningen i redovisningen*, EE 2013:2.

Kyrkomötet behandlade 2013 två motioner med förslag rörande redovisningens verksamhetsindelning. I motion 2013:52 föreslogs att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta en redovisningsmodell för församlingar och pastorat som överensstämmer med Svenska kyrkans förståelse av den grundläggande uppgiften och i motion 2013:13 föreslogs att kyrkomötet skulle besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att arbeta in ett kulturuppdrag, för kulturen med självständigt

budgetområde, i samband med den stora budgetregleringen till stift och församlingar, som trädde i kraft 2014.

Ekonomi- och egendomsutskottet föreslog i sitt betänkande *Verksamhetsindelningen i redovisningen*, EE 2013:2, att kyrkomötet skulle avslå båda motionerna, men föreslog samtidigt att kyrkomötet med anledning av motion 2013:52 skulle uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta en ändamålsenlig redovisningsmodell för församlingar och pastorat. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag. I sin redogörelse för behandlingen av ärenden från kyrkomötet anger kyrkostyrelsen i sin årsredovisningsskrivelse, KsSkr 2014:2, att arbetet med redovisningsmodellen beräknas pågå året ut. Vidare anges bl.a. följande.

Vad gäller arbetsformer är det viktigt att skapa förutsättningar för bred förankring, analys och reflektion varför kansliet planerar att arbeta i projektform. En styrgrupp har tillsatts med i huvudsak kompetens med kyrklig erfarenhet, både teologisk och ekonomisk. Likaså är en statistiskt utvalt referensgrupp framtagen och ska inbjudas att delta i det kommande arbetet.

Beträffande motion 2013:13 angav Ekonomi- och egendomsutskottet att man inte var villig att föreslå kyrkomötet att ge kyrkostyrelsen specifika instruktioner om redovisningsmodellens innehåll.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:14.

Utskottet ansluter sig till vad Läronämnden fört fram i sitt yttrande 2014:5y. Den grundläggande uppgiftens fyra dimensioner är inte en beskrivning av olika verksamhetsgrenar utan ett sammanfattande uttryck för kyrkans och församlingens uppgift i världen. Den kristna kyrkan lever alltid i en kultur. Kultur genomsyrar hela kyrkans liv och kyrkan bidrar själv till skapandet av olika kulturer och specifika kulturella uttryck. I detta avseende får kultur betraktas som ett ”stöd för och en konsekvens av” församlingens grundläggande uppgift och bör därför inte ses som en separat del av denna.

Mot bakgrund av dessa konstateranden anser utskottet att det inte är lämpligt att ge kyrkostyrelsen något sådant uppdrag som motionärerna efterfrågar i den första förslagspunkten, d.v.s. att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till ändring i kyrkoordningen som innebär att kultur läggs till som en del av församlingens grundläggande uppgift. Gällande den andra förslagspunkten, om att uppdra till kyrkostyrelsen att ta med kulturen som en självständig del i den verksamhetsindelning som finns med i redovisningsmodellen för församlingar och pastorat, konstaterar utskottet att kyrkostyrelsen har ett pågående utredningsuppdrag om en ändamålsenlig redovisningsmodell. Vidare konstateras att kyrkomötet förra året beslutat om att inte ge kyrkostyrelsen specifika instruktioner om redovisningsmodellens innehåll. Utskottet anser därför inte heller att motionärernas förslag i punkten två bör tillmötesgå. Utskottet föreslår sammanfattningsvis att motionen avslås i sin helhet.

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Maria Adeteg, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Louise Callenberg, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Johnny Lilja och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället:

Cecilia Clausen, Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Stierna, Michael Kauppi, Karin Forsell, Elsa Christersson och Linda Danung.

Biskop Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Läronämndens yttrande 2014:5y

Kulturen som grundläggande uppgift

Läronämndens yttrande över motion 2014:14

I kyrkoordningen fastslås att församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. ”Allt annat som församlingen utför är stöd för och en konsekvens av denna grundläggande uppgift” (kyrkoordningens inledningstext till andra avdelningen).

Den grundläggande uppgiftens fyra dimensioner är inte en beskrivning av olika verksamhetsgrenar utan ett sammanfattande uttryck för kyrkans och församlingens uppgift i världen. I ekumeniska sammanhang kan kyrkans uppgift uttryckas som gudstjänst, gemenskap, diakoni och vittnesbörd (leitourgia, koinonia, diakonia och martyria). Det finns stöd för sådana beskrivningar av kyrkans uppgift i Bibeln, exempelvis i Matteusevangeliet 28:18–20 och Apostlagärningarna 2:42.

Den kristna kyrkan lever alltid i en kultur. Kultur genomsyrar hela kyrkans liv och kyrkan bidrar själv till skapandet av olika kulturer och specifika kulturella uttryck. I detta avseende får kultur betraktas som ett ”stöd för och en konsekvens av” församlingens grundläggande uppgift och bör därför inte ses som en separat del av denna.

Uppsala den 27 augusti 2014

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Karin Sarja, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannessson och Jesper Svartvik.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2014:4

Valfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas tre motioner som på olika sätt berör frågor om val. Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå samtliga motioner men föreslår, med anledning av en av motionerna, att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att se över regelverket kring brev-röstning med bud.

Till betänkandet finns två reservationer och två särskilda meningar.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:38.
2. Kyrkomötet beslutar att, med anledning av motion 2014:38, ge kyrkostyrelsen i uppdrag att se över regelverket kring brev-röstning med bud.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:39.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:104.

Motionernas förslag

Motion 2014:38 av Boel Johansson, Begränsning av möjligheten till brev-röstning med bud i kyrkoval

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att möjligheter att fungera som bud i kyrkoval begränsas.

Motion 2014:39 av Anders Brunnstedt m.fl., Utvärdering av valen till församlingsråd

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utvärdera såväl genomförande som resultat av val till församlingsråd ur ett samlat perspektiv för Svenska kyrkan.

Motion 2014:104 av Per Lindberg, Ändra formerna för kyrkoval

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda och återkomma med förslag på nödvändiga ändringar i kyrkoordningen, så att indirekt valsätt kan användas vid val till stiftsfullmäktige och kyrkomöte vid kyrkovalet 2017.

Bakgrund

Brevröstning med bud

Bestämmelserna om brevröstning genom bud återfinns i 38 kap. 55 och 56 §§ i kyrkoordningen.

I 55 § anges att en väljare som inte kan komma personligen till någon röstningslokal får lämna sin röst genom bud samt att budet ska ha fyllt 18 år.

Av 56 § framgår att samma ordning för iordningsställandet av brevrösten gäller för såväl brevröstning genom postbefordran som för brevröstning genom bud. Det innebär bland annat att den väljare som vill brevrösta ska för varje slag av val avge sin röst och själv lägga en valsedel i ett valkuvert. Väljaren ska därefter i närvaro av två vittnen lägga de valkuvert som gjorts i ordning i ett ytterkuvert för brevröst och klistra igen detta. Väljaren ska sedan på ytterkuvertet skriva under en försäkran att kuverten har gjorts i ordning på detta sätt. På ytterkuvertet ska också vittnena skriftligen intyga att väljaren skrivit under försäkran och att de inte känner till något som gör att innehållet i dennes försäkran inte är riktigt. Även för vittnena gäller enligt 57 § att de ska ha fyllt 18 år.

Vidare framgår av 56 § att budet ska lämna ytterkuvertet för brevröst i väljarens vallokal, på en expedition för förtidsröstning eller på ett särskilt röstmottagningsställe i den församling som väljaren tillhör eller inom det pastorat som församlingen ingår i. När brevrösten lämnas ska budet anteckna sitt namn, sitt personnummer och sin adress samt skriftligen intyga att väljaren skrivit under försäkran och att han eller hon inte känner till något som gör att innehållet i försäkran inte är riktigt.

Det finns inget hinder för en person att vara såväl vittne som bud. Vederbörande får då göra samma intygande vid två tillfällen.

Brevröstning genom bud kan pågå hela tiden som förhandsröstning i övrigt kan äga rum.

Bestämmelserna om brevröstning med bud infördes i kyrkoordningen den 1 januari 2004. I den skrivelse som låg till grund för kyrkomötets beslut om att införa bestämmelsen anförde kyrkostyrelsen att det vid utvärderingen av 2001 års val hade framförts att det, trots att brevröstning genom postbefordran fanns som en möjlighet, ändå fanns behov av brevröstning genom bud. Som ett viktigt skäl hade i utvärderingen angivits att sista dag för insändande av brevröst är tisdagen i veckan före valdagen och att den som efter denna tidpunkt blir förhindrad att infinna sig i en röstningslokal inte kunde rösta.

Kyrkostyrelsen ansåg att det faktum att väljare som under dagarna före valet blir förhindrade att ta sig till någon röstningslokal inte hade möjlighet att utnyttja sin rösträtt utgjorde goda skäl att föreslå en förändring i kyrkoordningen så att det blev möjligt att brevrösta genom bud (KsSkr 2003:7).

Reglerna för budröstning i de allmänna valen är betydligt mer restriktiva än de som gäller för kyrkovalen. Bland annat är det bara vissa i vallagen (SFS 2005:837) utpekade väljare som har möjlighet att rösta genom bud, däribland väljare som på grund av sjukdom, funktionshinder eller ålder inte själva kan ta sig till ett röstmottagningsställe, väljare som är intagna i häkte och väljare som är intagna i kriminalvårdsanstalt och av säkerhetsskäl inte kan rösta i samma röstningslokal som andra intagna på anstalten. Vidare kan endast vissa utpekade persongrupper agera som bud, däribland vissa av väljarens närmare släktingar, de som yrkesmässigt eller på liknande sätt ger väljaren vård eller som annars brukar hjälpa väljaren i personliga angelägenheter och de som särskilt har förordnats av kommunen att vara bud.

Församlingsråd infördes i kyrkoordningen genom de ändringar i strukturen på lokal nivå som föreslagits av Strukturutredningen i betänkandet *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2). Bestämmelserna i kyrkoordningen trädde i kraft den 1 januari 2014. Församlingsråd valdes första gången efter 2013 års kyrkoval.

Det är pastoratets kyrkofullmäktige som väljer ledamöter och ersättare i församlingsrådet. Fullmäktige bestämmer också antalet ledamöter som dock ska vara minst fyra. Antalet ersättare ska vara minst hälften av antalet valda ledamöter. Kyrkoherden eller den han eller hon sätter i sitt ställe är självskriven ledamot.

Inför valet till församlingsrådet ska det nyvalda kyrkofullmäktige, för att säkerställa församlingens inflytande, genomföra ett församlingsmöte eller annat öppet nomineringsmöte med församlingens röstberättigade medlemmar (4 kap. 22–24 §§). Till församlingsmötet/det öppna nomineringsmötet ska församlingens röstberättigade medlemmar bjudas in för att nominera kandidater till församlingsrådet. Nomineringarna är inte bindande för kyrkofullmäktige men de förutsätts tillmätas stor betydelse när fullmäktige ska välja.

Den som tillhör någon av församlingarna i pastoratet är valbar till ett församlingsråd i pastoratet (33 kap. 4 §). Vad gäller valbarhet i övrigt gäller samma valbarhetskriterier som för andra förtroendevalda i Svenska kyrkan.

Kyrkofullmäktige ska besluta för vilken tid församlingsrådet ska väljas. Valet får inte avse längre tid än fyra år och det ska alltid ske nyval till församlingsrådet i samband med att en ny mandatperiod börjar för kyrkofullmäktige (4 kap. 25 §).

Kyrkofullmäktige ska bland de valda ledamöterna välja en ordförande och församlingsrådet en vice ordförande. Kyrkofullmäktige får uppdra åt församlingsrådet att välja även ordförande (4 kap. 26 §).

Direkta eller indirekta val

En av de mest omdiskuterade frågorna vid utarbetandet av kyrkoordningen gällde i vilken utsträckning olika beslutande organ skulle väljas genom direkta eller indirekta val. Denna fråga har även varit mycket omdebatterad alltsedan dess.

Kyrkostyrelsen beslutade 2003 om direktiv för en utredning om demokrati och delaktighet i Svenska kyrkan. Detta utredningsarbete resulterade bland annat i betänkandet *Välja med förtroende* (SKU 2006:2).

I betänkandet konstaterades (sid. 125) att man i argumentationen för och mot direkta och indirekta val kunde se två huvudlinjer. Den ena utgår, enligt utredningen, från att i en demokratiskt uppbyggd organisation bör de enskilda medlemmarna ha ett direkt inflytande över vilka personer som ges förtroendet att representera dem och fatta beslut. Detta är ett huvudargument för direkta val. Den andra argumentationslinjen utgår från vilka uppgifter, vilken ställning och inte minst vilka relationer de olika nivåerna har. Argumenten för indirekta val hämtas från den argumentationslinjen och kan sägas framhålla församlingen som en grund för övriga (organisatoriska) nivåer. De långvariga, återkommande och omfattande diskussionerna visade, enligt utredningen, att båda typerna av argument har skäl för sig.

Utredningen föreslog att valen till stiftsfullmäktige och kyrkomötet även fortsättningsvis skulle vara direkta.

När det gällde valen till stiftsfullmäktige ansåg utredningen att dessa skulle vara direkta för att markera stiftets karaktär och självständighet samt för att värna kyrkomedlemmarnas demokratiska inflytande.

Vad avsåg valet till kyrkomötet ansåg utredningen att det skulle vara direkt då man ansåg det angeläget att behålla de enskilda kyrkomedlemmarnas delaktighet och demokratiska inflytande på kyrkomötets sammansättning.

Kyrkostyrelsen valde att inte lägga fram någon skrivelse till kyrkomötet baserat på betänkandet *Välja med förtroende*. Till 2007 års kyrkomöte hade det kommit in en motion 2007:90 som i grunden byggde på förslag från utredningen. Dessa förslag innebar dock ingen ändring i frågan om direkta eller indirekta val till stiftsfullmäktige och kyrkomötet. Organisationsutskottet behandlade motionen i sitt betänkande O 2007:5 och den bifölls till stora delar.

I samma betänkande behandlade utskottet motion 2007:89 om indirekta val till kyrkomötet. Med hänvisning till den utredning med syfte att förenkla och förtydliga kyrkans struktur på lokal nivå som man samma år föreslagit kyrkomötet att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att tillsätta, föreslog utskottet att motionen skulle avslås. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

Till kyrkomötet 2010 återkom genom en motion 2010:66 frågan om indirekta val till stiftsfullmäktige och kyrkomötet. Även denna gång föreslog Organisationsutskottet avslag på motionen med hänvisning till den då pågående Strukturutredningen. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Brevröstning med bud

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:38.
2. Kyrkomötet beslutar att, med anledning av motion 2014:38, ge kyrkostyrelsen i uppdrag att se över regelverket kring brevröstning med bud.

Jämfört med det regelverk som kringgärdar budröstning vid de allmänna valen är kyrkoordningens regelverk för brevröstning genom bud mycket generös. Det enda krav som ställs på den som ska agera bud är att vederbörande har fyllt 18 år och det ställs inga närmare krav på den som vill rösta genom bud än att han eller hon inte kan komma personligen till någon röstningslokal.

Mot bakgrund av den problematik som motionären beskriver kan det finnas anledning att se över kyrkoordningens regelverk i syfte att förhindra missbruk av möjligheten till budröstning.

Utskottet anser emellertid att en sådan översyn inte nödvändigtvis måste leda till att möjligheten att fungera som bud begränsas varför motionärens förslag inte kan bifallas. Med anledning av motionen föreslår utskottet i stället att kyrkostyrelsen ges i uppdrag att mera förutsättningslöst se över regelverket kring brevröstning med bud.

Val till församlingsråd

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:39.

Bestämmelserna om församlingsråd och val till dessa tillämpades första gången vid 2013 års kyrkoval. Enligt utskottets mening är därför frågan om utvärdering för tidigt väckt. Till detta kan anföras att tanken med reglerna kring val av församlingsråd är att de ska medge att nomineringsprocessen till stora delar utformas lokalt beroende på olika lokala förhållanden. Om en nationell utvärdering skulle genom-

föras riskerar detta, enligt utskottet, att, tvärt emot syftet med bestämmelserna, verka normerande för hur processerna utformas.

O 2014:4

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motionen avslås.

Direkta eller indirekta val

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:104.

Som framgår av bakgrundstexten har frågan om i vilken utsträckning olika beslutande organ ska väljas genom direkta eller indirekta val under lång tid varit mycket omdiskuterad i kyrkan. Enligt utskottets uppfattning finns det inte skäl att nu göra någon annan bedömning än den som gjordes av Demokratiutredningen i betänkandet *Välja med förtroende*. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Uppsala den 26 september 2014

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Fredrik Nilsson Björner, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Cecilia Clausen, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Johnny Lilja, Britt Kilsäter, Märta Stierna, Michael Kauppi, Karin Forsell, Elsa Christersson och Linda Danung.

Biskop Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Avseende utskottets beslut i punkten 3 reserverar vi oss till förmån för följande yrkande:

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en kartläggning av hur valen till församlingsråd genomförts.

Gustaf Bengtsson, Per Lindberg och Irene Oscarsson

Reservation 2

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2014:104.

Indirekta val till stiftsfullmäktige och kyrkomöte stämmer bättre med dessa organs kompetens och sätter församlingen som bas i valsystemet. Jag menar att detta är den långsiktigt hållbara modellen för inomkyrklig demokrati. Genom ett indirekt valssystem kommer banden mellan kyrkans nivåer att stärkas de risker och problem som de direkta valen medför kan undvikas.

Per Lindberg

O 2014:4

Särskild mening 1

Jag delar den uppfattning som kommer till uttryck i reservation 1.

Sven Gunnar Persson

Särskild mening 2

Vi delar den uppfattning som kommer till uttryck i motion 2014:104.

Sven Gunnar Persson och Stefan Aro

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2014:5

Kyrkvärdar

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:54 i vilken det föreslås att kravet på att minst två av kyrkvärdarna alltid ska vara ledamöter eller ersättare i församlingens kyrkoråd eller församlingsråd ska ersättas med ett krav på minst en kyrkvärd. Utskottet föreslår att motionen ska avslås mot bakgrund av att förslaget i motionen inte gynnar ett stärkande av gudstjänstlivet i mindre församlingar. Utskottet menar att gudstjänstlivet i mindre församlingar är av central betydelse för sådana församlingars bevarande och återskapande.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:54.

Motionens förslag

Motion 2014:54 av Tomas Jansson m.fl., Kyrkvärdar

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1) att 4 kap. 19 § andra stycket ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap. Kyrkoråd och församling

Kyrkvärdar

19 § Församlingens kyrkoråd eller, om församlingen ingår i ett pastorat, församlingsrådet väljer för mandatperioden kyrkvärdar. Till kyrkvärd får den väljas som

1. tillhör Svenska kyrkan,
2. är döpt, och
3. har fyllt 16 år.

Minst två av kyrkvärdarna ska alltid vara ledamöter eller ersättare i församlingens kyrkoråd eller i församlingsrådet. Ingen får vara kyrkvärd i mer än en församling samtidigt. (SvKB 2012:14)

Minst *en* av kyrkvärdarna ska alltid vara *ledamot* eller ersättare i församlingens kyrkoråd eller i församlingsrådet. Ingen får vara kyrkvärd i mer än en församling samtidigt.

Yttrande från andra utskott

Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över motionen i Kr 2014:6y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Ordningen att kyrkorådet väljer kyrkvårdar infördes 1918. Till att börja med skulle kyrkvårdar väljas bland kyrkorådets ledamöter, men successivt har det skett en vidgning av kretsen valbara till uppdraget som kyrkvärd, se vidare betänkandet Kyrkvärd och förtroendevald, TU 2009:4, som även ger en utförlig beskrivning av kyrkvärdsuppdragets historia.

Enligt 1992 års kyrkolag räckte det med att *en* av kyrkvårdarna utsågs bland ledamöterna och ersättarna i kyrkorådet (17 kap. 26 §). Det nuvarande kravet på att *två* av kyrkvårdarna ska utses bland ledamöter och ersättare i kyrkorådet tillkom i samband med kyrkoordningens tillkomst. Som motiv för den nya ordningen angav Svenska kyrkans centralstyrelse att det var viktigt med ett personsamband genom kyrkvårdarna, mellan kyrkorådet som församlingens styrelse och den gudstjänstfirande församlingen. Centralstyrelsen ansåg att detta samband skulle bli tydligare med den föreslagna ändringen. (CsSkr 1999:3 del 2 s. 2-96).

När Andra kyrkolagsutskottets behandlade Centralstyrelsens skrivelse behandlades även en motion i vilken det föreslogs att minst *en* av kyrkvårdarna skulle utses bland ledamöterna och ersättarna i rådet. Utskottet föreslog att motionen skulle avslås. Som skäl för sitt förslag hänvisade utskottet till vad Centralstyrelsen anförde, samtidigt som utskottet pekade på möjligheten att utse gudstjänstvärdar, ett uppdrag som inte är reglerat i kyrkoordningen. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag. Även vid kyrkomötet år 2000 avslogs en motion i vilken det önskades en återgång till den ordning som gällt enligt kyrkolagen, d.v.s. att minst en av kyrkvårdarna ska utses ur kyrkorådskretsen. Som skäl för avslag angav utskottet följande.

Utskottet delar den uppfattning Kyrkostyrelsen redovisat i sina motiv för den nu gällande ordningen. Personsambandet är viktigt. Det måste finnas en stark koppling mellan kyrkorådet som församlingens styrelse och den gudstjänstfirande församlingen. Av detta skäl avstyrker utskottet bifall till motionen. (O 2000:5)

I samband med införandet av den nya strukturen på lokal nivå inom Svenska kyrkan, som trädde i kraft den 1 januari 2014, ändrades lydelsen i nu aktuell bestämmelse i kyrkoordningen, på så vis att församlingsrådet lades till som beslutande organ utöver kyrkorådet. I kommentaren till bestämmelsen angav kyrkostyrelsen att samma krav på samband mellan vilka som är kyrkvårdar och vilka som utgör församlingens styrelse bör finnas kvar. (KsSkr 2012:5)

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:54.

Utskottet konstaterar inledningsvis att ett centralt argument hos motionärerna, för sin motion, är att bevarandet eller återskapandet av små församlingar ska underlättas. Detta kan enligt motionärerna ske genom undanröjandet av vad som i kyrkoordningen upplevs utgöra en grund för rekryteringsproblem till församlingars styrelse i form av kyrkoråd eller församlingsråd. Enligt utskottets mening är dock

den centrala frågan för en församlings existens huruvida det finns en gudstjänst-förande församling eller inte. Ett svar på frågan om hur mindre församlingar kan bevaras eller återskapas blir därför att det handlar om att hitta former för att stärka gudstjänstlivet. Utskottet menar att en viktig stärkande faktor är det personsamband som finns mellan å ena sidan kyrkvårdar, som medgestaltare av gudstjänsten och å andra sidan företrädare för församlingens styrelse, vilka har att besluta om gudstjänstrelaterade frågor. Utskottet är inte villigt att försvaga personsambandet på det sätt motionärerna föreslår. Härtill ska läggas att det med kravet på minst två kyrkvårdar i kyrkorådet eller församlingsrådet är möjligt att undvika en situation där den eventuellt ende kyrkvärden i församlingens styrelse per automatik skulle behöva utses till inventarieansvarig enligt bestämmelsen i 40 kap. 2 § fjärde stycket i kyrkoordningen.

Utskottet anser sammanfattningsvis, mot bakgrund av ovan anförda argument, att motionen bör avslås.

Uppsala den 25 september 2014

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Maria Adeteg, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Louise Callenberg, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Johnny Lilja och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Cecilia Clausen, Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Stierna, Michael Kauppi, Karin Forsell, Elsa Christersson och Linda Danung.

Biskop Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkorättsutskottets yttrande 2014:6y

Kyrkvärdar

Till Organisationsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över motion 2014:54.

I motionen föreslås att det i 4 kap. 19 § i kyrkoordningen görs ändringar så att det är tillräckligt med att minst en av kyrkvärdarna ska vara ledamöter eller ersättare i församlingens kyrkoråd eller i församlingsrådet.

Kyrkorättsutskottet konstaterar att den föreslagna ändringen medför en minskning av minimiantalet kyrkvärdar som måste utses i en församling, även om antalet i övrigt är oreglerat. Det kan framstå som kyrkorättsligt tveksamt att i kyrkoordningen ha bestämmelser som talar om kyrkvärdar när minimikravet i praktiken endast är en kyrkvärd (se t.ex. 4 kap. 19 § första stycket i kyrkoordningen, inledningstexten till 17 kap.). Det kan därför ifrågasättas om inte en mer lämplig ordning vore att det av bestämmelsen framgår att det kan avse kyrkvärd eller kyrkvärdar. Av samma skäl kan ifrågasättas om inte 4 kap. 19 § andra stycket uttryckligen borde anpassas till, eller kompletteras med, bestämmelser som omhändertar situationen att endast en kyrkvärd utses.

Kyrkorättsutskottet konstaterar dock att den föreslagna ordningen och lydelsen i princip motsvarar den ordning som gällde enligt 1992 års kyrkolag (1992:300), där antalet kyrkvärdar i sig var oreglerat och där kravet var att en av kyrkvärdarna behövde sitta i kyrkorådet. Trots detta talades i kyrkolagen om "kyrkvärdar" (jfr 17 kap. 26 § kyrkolagen). Det får därför anses kyrkorättsligt godtagbart att även i kyrkoordningen tala om "kyrkvärdar", även om möjlighet finns att endast välja en kyrkvärd.

Den föreslagna ändringen medför enligt Kyrkorättsutskottets mening, oaktat vad som anförts ovan, behov av följdändringar i 40 kap. 2 § fjärde stycket i kyrkoordningen. Bestämmelsen bör anpassas efter möjligheten att endast en kyrkvärd finns, som kan vara inventarieansvarig.

Kyrkorättsutskottet konstaterar även att förslaget till kyrkoordningsändring saknar datum för ikraftträdande.

Utöver vad som anförts ovan har Kyrkorättsutskottet ur kyrkorättslig synpunkt inget att erinra mot de föreslagna ändringarna.

Uppsala den 24 september 2014

O 2014:5
Bilaga 1

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Anders Roos, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Anders Roos, ordförande, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Sven Esplund, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Margareta Karlsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Agnetha Eriksson, Manilla Bergström, Sofia Särdaqvist, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Sven Ingvar Holmgren, Christina Blomqvist, Georg Lagerberg, Ingrid Smittsarve, Ann-Christine From Utterstedt, Mikael Eskilandersson, Birgitta Sedin och Bengt-Gunnar Carlsson.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2014:6

Antalet ledamöter i kyrkomötet

Sammanfattning

I motion 2014:26 föreslås att kyrkomötet ger kyrkostyrelsen i uppdrag att låta utreda och lämna förslag till ändring i kyrkoordningen avseende ett minskat antal ledamöter i kyrkomötet.

Utskottet anför att vikten av representativitet väger tyngre än de skäl som kan tala för ett minskat antal ledamöter och föreslår därför att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:26.

Motionens förslag

Motion 2014:26 av Mats Hagelin och Margareta Nisser-Larsson, Översyn av antalet ledamöter i kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att låta utreda och lämna förslag till ändring i kyrkoordningen avseende ett minskat antal ledamöter i kyrkomötet.

Bakgrund

Kyrkomötet består av 251 ledamöter varav 249 väljs i direkta val av kyrkans röstberättigade medlemmar och två väljs av utlandsförsamlingarna.

I utredningsarbetet inför kyrkoordningens tillkomst föreslogs att antalet ledamöter i kyrkomötet oförändrat skulle vara 251 (SKU 1998:1). Under remissförfarandet anförde en del remissinstanser som sin mening att antalet ledamöter i kyrkomötet borde minskas. Svenska kyrkans centralstyrelse gick på remissinstansernas linje och föreslog i kyrkoordningsskrivelsen (CsSkr 1999:3) en minskning av antalet ledamöter till 201.

När frågan kom till kyrkomötet anförde Andra kyrkolagsutskottet i sitt betänkande över Centralstyrelsens förslag (2KL 1999:1) att en minskning till 201 ledamöter skulle reducera kyrkomötets representativitet. Utskottet beförde att reduktionen främst skulle drabba glesbygden och olika fromhetsriktningar. De små nomineringsgrupperna skulle enligt utskottet också få svårare att hävda sig. Andra kyrkolagsutskottet föreslog därför att antalet ledamöter fortsatt skulle vara 251. Kyrkomötet beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Även vid kyrkomötena 2001 och 2002 avslogs motioner som rörde en minskning av antalet ledamöter i kyrkomötet.

2008 prövade Utredningen om demokrati och delaktighet i Svenska kyrkan om det borde göras någon förändring av antalet ledamöter i kyrkomötet. I betänkandet *Styra och leda – Samverkan och ansvarsfördelning i Svenska kyrkan* (SKU 2008:1) anförde man att det sedan kyrkoordningen beslutades inte hade tillkommit något nytt som gav anledning till en omprövning av de ställningstaganden som då hade gjorts. Utredningen menade att förlusten i representativitet var större än de vinster som kunde göras genom att minska antalet ledamöter. Kyrkostyrelsen anförde i sin skrivelse till 2009 års kyrkomöte (KsSkr 2009:5) att man delade utredningens bedömning och föreslog därför ingen ändring av antalet ledamöter. Kyrkomötet beslöt i enlighet med kyrkostyrelsens förslag.

Till kyrkomötet 2013 hade Organisationsutskottet att ta ställning till *dels* en motion (2013:69) i vilken föreslogs att antalet ledamöter skulle minskas till 201 och *dels* en motion (2013:53) som föreslog att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att kartlägga konsekvenserna av en minskning av antalet kyrkomötesledamöter till 201. Organisationsutskottet hänvisade i sitt betänkande O 2013:11 till 2009 års kyrkomötesbeslut och menade att det inte fanns skäl att åter lägga tid och resurser på en sådan kartläggning som efterfrågades i motion 2013:53. Enligt utskottets mening ägde vidare de överväganden som gjordes 2009 alltså giltighet varför man föreslog kyrkomötet att avslå bägge motionerna. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:26.

Utskottet konstaterar att antalet ledamöter i kyrkomötet kan sägas utgöra en avvägning mellan å ena sidan intresset av att skapa effektiva arbetsformer och hålla nere kostnaderna och, å den andra sidan, intresset av att åstadkomma en ändamålsenlig representativitet. Enligt utskottets mening är det centralt för kyrkomötet att kunna representera såväl hela landet som olika fromhetsriktningar och de som är engagerade i församlingar av olika karaktär. Hänsynen till kostnader och effektiva arbetsformer kan, enligt utskottet, inte tillåtas inskränka representativiteten. Med anledning av detta, och då de överväganden som gjordes i betänkandet *Styra och leda – Samverkan och ansvarsfördelning i Svenska kyrkan* även i övrigt alltså äger giltighet, föreslår utskottet avslag på motionen.

Uppsala den 24 september 2014

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Fredrik Nilsson Björner, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Louise Callenberg, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Cecilia Clausen, Roberth Krantz, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Johnny Lilja, Britt Kilsäter, Märta Stierna, Michael Kauppi, Karin Forsell, Elsa Christersson och Linda Danung.

Biskop Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

O 2014:6

Vi reserverar oss till förmån för bifall till motionen.

*Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson
och Maj-Lis Aasa*

Särskild mening

Vi delar den uppfattning som kommer till uttryck i motionen.

Sven Gunnar Persson, Irma Carlsson

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2014:7

Kyrkans roll i den sociala ekonomin

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner rörande kyrkans roll i den sociala ekonomin. Motionen 2014:18 handlar om socialt företagande och motionärerna föreslår att kyrkostyrelsen ska tillsätta en utredning om hur Svenska kyrkan ska hantera frågor kring socialt företagande. Utskottet anser att motionen bör avslås med hänvisning till de redan pågående processerna kring välfärdsfrågor.

I motion 2014:98 föreslås att kyrkostyrelsen ges i uppdrag att producera en manual för att på kristen grund starta, driva och utveckla verksamheter inom vård, skola och omsorg. Motionären föreslår vidare att kyrkostyrelsen ska återkomma till kyrkomötet med ett förslag senast 2018 och att kyrkostyrelsen, när utredningen är genomförd och manualen är utformad, regelbundet ska anordna kurser för dem som vill starta eller driver samhällsnyttig verksamhet. Utskottet anser dels mot bakgrund av att material redan finns utgivet, dels mot bakgrund av pågående processer, att motionen bör avslås i sin helhet.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:18.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:98 punkt 1.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:98 punkt 2.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:98 punkt 3.

Motionernas förslag

Motion 2014:18 av Birgitta Söderfeldt m.fl., Socialt företagande

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning om hur Svenska kyrkan ska hantera frågor kring socialt företagande. Utredningen ska ta fram riktlinjer om hur anknytningen till församling eller stift ska ske samt tydliggöra etiska och sociala krav på socialt företagande med anknytning till Svenska kyrkan.

Motion 2014:98 av Fredrik Sidenvall, Utvecklingsstöd till kristna institutioner

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att producera manual för att på kristen grund starta, driva och utveckla verksamheter inom vård, skola och omsorg.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med ett förslag senast 2018.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att, när utredningen är genomförd och manualen är utformad, inom ramen för rikskyrkans verksamhet

Bakgrund

Socialt företagande

Socialt företagande kan, på ett enkelt sätt, beskrivas som företagande med samhälls-
liga syften, som är fristående från den offentliga sektorn och som återinvesterar sina
vinster. En särskild typ av sociala företag är de så kallade arbetsintegrerande sociala
företagen, d.v.s. sociala företag vars huvudsyfte är att skapa arbete. Tillväxtverket
har tillsammans med företrädare för företagen, rådgivare och andra myndigheter
tagit fram följande kriterier som definierar ett arbetsintegrerande socialt företag:

Arbetsintegrerande sociala företag är företag som driver näringsverk-
samhet (producerar och säljer varor och/eller tjänster):

- med övergripande ändamål att integrera människor som har stora
svårigheter att få och/eller behålla ett arbete, i arbetsliv och samhälle
- som skapar delaktighet för medarbetarna genom ägande, avtal eller
på annat väl dokumenterat sätt
- som i huvudsak återinvesterar sina vinster i den egna eller liknade
verksamheter
- som är organisatoriskt fristående från offentlig verksamhet

Näringsverksamhet i kyrkoordningen och informationsmaterial från kyrkostyrelsen

Till kyrkomötet 2010 föreslog kyrkostyrelsen i skrivelsen *Arbetsformer i förändring*
(KsSkr 2010:7) att det skulle införas ett nytt femte stycke i 2 kap. 1 § i kyrkoordningen
med innebörden att församlingen får bedriva näringsverksamhet om denna verk-
samhet har en naturlig anknytning till församlingens grundläggande uppgift.

Kyrkomötet beslutade enligt förslaget men sköt fram ikraftträdandet till den
1 januari 2012. På förslag från Organisationsutskottet gav kyrkomötet kyrkostyrel-
sen i uppdrag att ytterligare utreda de juridiska konsekvenserna för såväl försam-
lingar som stift av att församlingar bedriver näringsverksamhet, liksom att ta fram
ett material med råd till församlingarna om bedrivande av näringsverksamhet samt
ge stöd till stiften i deras tillsynsuppdrag rörande näringsverksamhet som bedrivs av
församling; se betänkandet *Arbetsformer i förändring* (O 2010:1). Slutligen gavs
kyrkostyrelsen också i uppdrag att ytterligare utreda kyrkoherdens roll i framtida
kyrkliga bolag.

I december 2011 beslutade kyrkostyrelsen om *Råd vid bedrivande av närings-
verksamhet i församling*. I råden anges inledningsvis några grundläggande förutsätt-
ningar för all slags näringsverksamhet, t.ex. vad som avses med ”naturlig anknyt-
ning” och därefter särskilda råd avseende näringsverksamhet som bedrivs i bolags-
form. Kyrkostyrelsens slutsats är att aktiebolag i allmänhet är att föredra framför
andra associationsformer om man kommer fram till att en verksamhet inte bör
bedrivas inom församlingens ordinarie struktur. I råden framhålls också att inom all
verksamhet som bedrivs inom Svenska kyrkan ska kyrkans grundläggande
värderingar beaktas. Hit hör människovärdesprincipen och förvaltarskapetstanken.

Kyrkostyrelsen beslutade samtidigt om *Råd till församlingar vid bolagsbildning*.
Råden klargör förutsättningarna för kyrklig bolagsverksamhet och kan utgöra ett
stöd för församlingar som överväger att bedriva viss verksamhet i bolagsform.

Råden behandlar kyrkoherdens roll i framtida kyrkliga bolag och hur kyrkoherdens uppgift att ha ett helhetsansvar för församlingens verksamhet ska utövas beträffande verksamhet i bolaget. Även de av kyrkostyrelsen fastställda riktlinjerna för användandet av Svenska kyrkans varumärke behandlas i råden. Dessutom förs ett resonemang kring stiftens tillsyn över verksamhet som församlingarna bedriver i bolagsform.

Kyrkostyrelsen gjorde herefter en fördjupad analys av frågan om behovet av kyrkoordningsreglering av bolagsverksamhet. Mot bakgrund av en genomförd rättsutredning kunde kyrkostyrelsen konstatera att eventuella bestämmelser i kyrkoordningen inte skulle tillföra något ytterligare innehållsligt i förhållande till de råd om bolagsstyrning som styrelsen redan hade utarbetat. (Dnr Ks 2012:78, Ks prot. 2012:2)

Med anledning av motion 2011:28 beslutade kyrkomötet 2011 att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att förutsättningslöst belysa de frågeställningar, samt vid behov föreslå ändringar i kyrkoordningen, som kan uppstå när församlingsverksamhet i Svenska kyrkans namn bedrivs av föreningar, stiftelser eller i andra associationsformer. Efter genomförd utredning kunde kyrkostyrelsen konstatera att sådan församlingsverksamhet som inte är näringsverksamhet ska bedrivas av församlingen i egen regi. Kyrkostyrelsens tidigare ställningstagande om bolagsform som det mest lämpliga alternativet för församlingar vid bedrivande av näringsverksamhet, hade inte förändrats. Kyrkostyrelsen ansåg inte att utredningen föranledde några behov av ändringar i kyrkoordningen. (KsSkr 2013:2 bilaga 2)

Utredning om en utförarorganisation

Mot bakgrund av ett förslag i betänkandet *Arbetsformer i förändring* (SKU 2009:3) beslutade kyrkostyrelsen under våren 2011 om direktiv till en utredning som skulle låta utreda alternativ för en kyrklig organisationsstruktur för företrädesvis tyngre välfärdsrelaterade uppgifter. (Ks 2010/717) Enligt direktiven skulle utredaren undersöka behovet och pröva lämpligheten av att skapa en utförarorganisation och utreda hur den i så fall ska vara organiserad och fungera. I utredningens uppdrag låg att klargöra vilka verksamheter som skulle kunna vara aktuella. Sommaren 2013 överlämnade den s.k. välfärdsutredningen sitt betänkande *Att färdas väl – hur Svenska kyrkan kan navigera i välfärden* (SKU 2013:3) till kyrkostyrelsen. Kyrkostyrelsen ansåg emellertid inte att utredningen uppfyllt det uppdrag som givits i direktivet och konstaterade att utredningen inte var aktuell för något remissförfarande. I resultatrapporten för 2013 anger kyrkostyrelsen att den fortsätter beredningen av frågan. (KsSkr 2014:2 s. 21, Ks prot. 2013:6)

Initiativ för att utveckla social ekonomi inom Svenska kyrkan

Arbete under benämningen social ekonomi, kyrkans sociala roll i samhället eller liknande bedrivs i flertalet stift. Som ett exempel kan särskilt nämnas projektet ”Aktör för välfärd” som är ett kompetensutvecklingsprojekt som drivs av Västerås stift under 2012-2014 med stöd av Europeiska socialfonden. Projektet vänder sig till församlingarna med ett erbjudande om fortbildning och kompetensutveckling i social ekonomi för anställda. I Kyrkolivsutskottets betänkande *Social ekonomi*, Kl 2012:7, ges flera andra exempel på arbete inom social ekonomi inom stift.

Svenska kyrkans roll som aktör i välfärden har bearbetats under flera år och på olika sätt. Som exempel kan nämnas att kyrkomötet 2007 gav kyrkostyrelsen i uppdrag att påbörja processen för en långsiktig inomkyrklig diskussion och reflektion om kyrkans socialpolitiska roll och ansvar i samhället; se betänkandet *Kyrkans socialpolitik i en ny tid* (Kl 2007:2). Av Kyrkolivsutskottets betänkande

Kyrkans sociala roll, (Kl 2013:1) framgår bl.a. att resurspersoner och verktyg erbjuds genom kyrkokansliet och Sensus studieförbund, för de reflektionsprocesser om kyrkans socialpolitiska roll som genomförs i stiftet. Det framgår också att boken *Nya möjligheter – Svenska kyrkans sociala roll i 2000-talets Sverige* och uppföljningsmaterialet *Svenska kyrkans sociala roll i samhället, erfarenheter från några stift och församlingar* tagits fram.

Kyrkostyrelsen antog våren 2013 en plattform om *Svenska kyrkans roll och uppgift i den svenska välfärden*. Syftet med plattformen är att beskriva motiv och principer vägledande för Svenska kyrkan på nationell nivå, men den uppges även kunna fungera inspirerande för församlingar och stift. Plattformen förhåller sig till tre möjliga roller för Svenska kyrkan idag; Svenska kyrkan som röstbärare och påverkansaktör, Svenska kyrkan som samverkanspart och Svenska kyrkan som utförare av välfärdstjänster.

Av kyrkostyrelsens skrivelse *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå åren 2015–2017*, KsSkr 2014:1, s. 11 och 19, framgår det att ett intensifierat arbete kommer att genomföras inom området diakonal utveckling, där välfärdsfrågorna ingår. Arbetet ska ske i nära dialog och samverkan med stiftet. Syftet är att vidareutveckla former för stöd i det diakonala arbetet samt erbjuda mötesplatser för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling. Kyrkostyrelsen kommer att arbeta fram en plan för det fortsatta arbetet med välfärdsfrågorna under 2014. Planen kommer att rymma en dialog- och samrådsprocess med stiftet samt strukturerat erfarenhetsutbyte och kunskapsspridning. Ett nationellt projekt kommer att genomföras under perioden i samarbete med Arbetsförmedlingen centralt, i syfte att inspirera och stärka församlingarnas kompetens ytterligare inom området.

Kyrkomötets senaste behandling av frågor om social ekonomi

Kyrkomötet 2012 behandlade motion 2012:54 om social ekonomi. I motionen föreslogs att kyrkomötet skulle ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda dels hur utbildningar inom Svenska kyrkan kan utformas för att stödja verksamheter inom den sociala ekonomin, dels hur man kan utveckla ekonomiska strategier för verksamheter inom den sociala ekonomin.

Med tanke på den då pågående utredningen om en utförarorganisation, det material som kyrkostyrelsen hade tagit fram och andra pågående aktiviteter ansåg Kyrkolivsutskottet att det inte behövdes ges ytterligare uppdrag till kyrkostyrelsen kring social ekonomi. (Kl 2012:7) I enlighet med utskottets förslag avslog kyrkomötet motionen.

Även under 2013 års kyrkomöte behandlades frågor om kyrkans sociala roll. I likhet med Kyrkolivsutskottets förslag (Kl 2013:1) avslog kyrkomötet två motioner som handlade dels en nationell handlingsplan för kyrkans sociala roll, dels aktiviteter för fattigdomsbekämpning. Som grund för avslagen hänvisades bl.a. till att den av kyrkostyrelsen nyligen antagna plattformen för Svenska kyrkans roll och uppgift i den Svenska välfärden anger motiv, principer och värden som utgör en grund för kyrkans sociala roll.

Socialt företagande

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:18.

Utskottet konstaterar att Svenska kyrkans roll som aktör i välfärden har bearbetats under flera år och på olika sätt, samt att en intensifiering av arbetet nu skett. Utskottet noterar att kyrkostyrelsen kommer att utarbeta en plan för det fortsatta arbetet med välfärdsfrågorna under innevarande år och att denna plan kommer att rymma en dialog- och samrådsprocess med stiftens samt strukturerat erfarenhet-sutbyte och kunskapsspridning. Ett nationellt projekt kommer att genomföras under perioden i samarbete med Arbetsförmedlingen centralt, i syfte att inspirera och stärka församlingarnas kompetens ytterligare inom området. Härtill noterar utskottet att kyrkostyrelsen fortsatt bereder frågan om en utförarorganisation. Utskottet menar att detta är angelägna processer eftersom det, trots de kunskapsinsatser som gjorts, på sina håll finns behov av ytterligare vägledning. Utskottet ser med intresse fram emot en redovisning av hur de pågående processerna utvecklas. Utskottet kan konstatera att mycket kunskap om hur agerande som aktör inom välfärden kan ske finns på flera håll utanför kyrkan och att det framstår som klokt att inhämta sådan kunskap genom t.ex. samverkansarbete, konsulter etc. under ett upplärningsskede.

Mot bakgrund av de ovan nämnda pågående processerna kring välfärdsfrågor anser utskottet inte att kyrkostyrelsen bör ges i uppdrag att tillsätta en utredning likt den motionären efterfrågar. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Utvecklingsstöd till kristna institutioner

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:98.

Som anförs i betänkandets bakgrundstext har kyrkostyrelsen under 2011 tagit fram material med råd till församlingar vid bedrivande av näringsverksamhet liksom råd till församlingar vid bolagsbildning. Kyrkostyrelsen har även tagit fram annat relevant material och det pågår fortsatta processer rörande välfärdsfrågor.

Utskottet kan också konstatera att råd och stöd i dessa frågor går att finna på stiftsnivå. Med tanke på vad som anges om stiftsmedverkan i den plan för det fortsatta arbetet med välfärdsfrågorna som kyrkostyrelsen har under utarbetande, menar utskottet att stiftens förmåga till råd och stöd i dessa frågor även kan förväntas öka. Utskottet menar att det är viktigt att följa upp utfallet av de pågående processerna så att det kan säkerställas att de på ett ändamålsenligt sätt tillgodoser föreliggande behov av råd och stöd. Utskottet ser därför fram emot en kommande redovisning av hur processerna utvecklas.

Utskottet anser sammanfattningsvis, dels mot bakgrund av att material redan finns utgivet, dels mot bakgrund av pågående processer, att kyrkostyrelsen inte bör ges något sådant uppdrag som motionären efterfrågar i punkten 1. Motionen bör därför avslås i sin helhet.

Uppsala den 26 september 2014

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Maria Adeteg, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Cecilia Clausen, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Johnny Lilja, Britt Kilsäter, Märta Stierna, Michael Kauppi, Karin Forsell, Elsa Christersson och Linda Danung.

Biskop Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2014:8

Klockringning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner rörande klockringning. Motionärerna önskar dels att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att ta fram riktlinjer för ringning i kyrkklockor vid andra tillfällen än i samband med gudstjänst, dels att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att utarbeta bestämmelser om användning av kyrkklockor. Utskottet konstaterar att beslut om formerna för användning av kyrkklockor fattas lokalt och att det därför inte är lämpligt att utfärda vare sig bestämmelser eller riktlinjer på nationell nivå. Utskottet konstaterar dock att ett visst behov av vägledning i frågan uppkommit och menar därför att det är glädjande att biskoparna tagit ställning i frågan och i flera fall givit rekommendationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:17.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:88.

Motionernas förslag

Motion 2014:17 av Karl-Gunnar Svensson, Ringning i kyrkklockor

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram riktlinjer för ringning i kyrkklockor vid andra tillfällen än i samband med gudstjänst.

Motion 2014:88 av Axel W Karlsson, Reglera klockringningar för att förebygga missbruk

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta bestämmelser om användning av kyrkklockor.

Bakgrund

Om ringning i kyrkklockor

Klockringning har förekommit inom den kristna kyrkan sedan tidig medeltid, men klockringningsseden har sannolikt ännu äldre rötter. När och hur det rings runt om i landets kyrkor varierar med hänsyn till lokala ringningsseder som ofta är mycket gamla. På exempelvis Väske församlings hemsida kan man läsa om hur varje kyrka har sin egen ringningssed. (www.svenskakyrkan.se/vaskindeforsamling)

Det finns ingen allmän reglering, vare sig i kyrkoordning eller i övrigt, som anger när eller hur kyrkklockor ska ringa. Som framgått ovan vilar klockringningen i mångt och mycket på gamla lokala traditioner. I kyrkoordningens kapitel 24 om

begravning anges att själaringning får ske när någon som tillhörde Svenska kyrkan har avlidit. I förslaget till ny kyrkohandbok (SKU 2012:2) anges dock att högmässa och mässa/gudstjänst inleds med klockringning, dock inte som ett obligatoriskt moment. I nu gällande kyrkohandbok berörs klockringning endast i samband med meddelande av dödsfall.

Kyrkklockors ringande har vid ett flertal tillfällen varit föremål för rättslig prövning utifrån bestämmelser om acceptabla ljudnivåer, se bl.a. Miljööverdomstolens dom från 2002 rörande Halmstads Kyrkliga Samfällighet (MÖD 2002:3).

Beslutsbefogenhet

I januari 2007 meddelade Överklagandenämnden beslut i ett ärende som handlade om huruvida en kyrkoherdes beslut om klockringning inneburit ett befogenhetsöverskridande (ÖN 2007/03). Överklagandenämnden konstaterade i sitt beslut att klockringning som sker i direkt anslutning till huvudgudstjänsten ligger inom kyrkoherdens kompetensområde att fatta beslut om. Detta med hänvisning till bestämmelsen i 17 kap. 8 § i kyrkoordningen; ”Kyrkoherden beslutar efter samråd med församlingens kyrkoråd, präster och kyrkomusiker om huvudgudstjänstens uppbyggnad och utformning”. Enligt Överklagandenämndens mening kunde beslutet som kyrkoherden fattat tolkas som att det innefattade ett förbud mot klockringningar som inte sker i direkt anslutning till huvudgudstjänsten. Överklagandenämnden menade att sådana klockringningar inte kan anses ha ett sådant omedelbart samband med huvudgudstjänsten att de kan anses vara en del därav. Mot den bakgrund ansåg Överklagandenämnden att det inte ingick i kyrkoherdens befogenheter att fatta beslut om sådana klockringningar, utan att dessa ska bestämmas av kyrkorådet inom ramen för det i 2 kap. 5 § i kyrkoordningen angivna kompetensområdet.

Sedan Överklagandenämnden prövade frågan har bestämmelserna om ansvarsfördelningen mellan kyrkorådet och kyrkoherden ändrats. I syfte att skapa en tydligare ansvarsfördelning inom ramen för det gemensamma uppdraget att ansvara för församlingens grundläggande uppgift, beslutade kyrkomötet 2010 att utsträcka kyrkoherdens ledningsansvar till att omfatta *all* verksamhet i församlingen; se 2 kap. 9 §. (*Styra och leda – samverkan och ansvarsfördelning i Svenska kyrkan* [SKU 2008:1] och KsSkr 2009:5)

Ur Biskopsmötets protokoll

Biskopsmötet diskuterade, vid sitt sammanträde i slutet av augusti, frågan om klockringning utifrån den debatt som varit under den gångna sommaren. Av protokollet framgår att ärkebiskop Antje Jackelén offentligt kommenterat företeelsen och konstaterat att biskoparna kan utfärda rekommendationer inom sina respektive stift, men att beslut tas lokalt. Ärkebiskopen har vidare anförts att klockringning i första hand bör användas för att inbjuda till gudstjänst och menat att vi ringer i ett positivt syfte, inte i ett negativt. Hon har samtidigt betonat att det är viktigt att manifestera alla människors lika värde, att alla är skapade till Guds avbild, och att försvara människovärdet.

Biskoparna var överens om att det är viktigt att inspirera till ständigt nya sätt att manifestera människovärdet, och samtidigt att påpeka att varje gudstjänst är en manifestation av människovärdet.

Två biskopar har gett ut rekommendationer till församlingarna i respektive stift. (protokoll 5/2014, § 78)

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:17 och motion 2014:88.

Utskottet konstaterar att beslut om klockringning fattas på lokal nivå. Formerna för klockringning varierar över landet till följd av, i många fall mycket gamla, lokala sedvänjor. Utskottet menar att detta är något positivt som är värt att värna om. Samtidigt kan utskottet konstatera att frågor om behov av riktlinjer och bestämmelser har väckts mot bakgrund av de ringningar i kyrkklockor som skett den senaste tiden. När det gäller det önskemål som förs fram i motion 2014:88 om att kyrkostyrelsen ska utarbeta bestämmelser om användning av kyrkklockor, har utskottet tolkat motionären som att det är bestämmelser i kyrkoordningen som efterfrågas. Mot bakgrund av att beslut om formerna för klockringning är en lokal angelägenhet menar utskottet att det inte är lämpligt att en sådan reglering införs i kyrkoordningen. Om kyrkoordningen skulle omfatta sådana bestämmelser om verksamheten på lokal nivå som här är i fråga, skulle kyrkoordningen riskera att utvecklas till ett mycket omfattande och svårhanterligt regelverk. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Ovan förda resonemang gör sig även gällande beträffande önskemålet i motion 2014:17, om att kyrkostyrelsen ska ta fram riktlinjer för ringning i kyrkklockor vid andra tillfällen än i samband med gudstjänst. Det är därför inte heller lämpligt att kyrkostyrelsen ges ett uppdrag om att ta fram riktlinjer. Riktlinjer har rättligt sätt en oklar status och bör enligt utskottet användas restriktivt. Som tidigare framhållits bedömer utskottet emellertid att ett visst behov av vägledning i frågan föreligger. Det är därför med glädje som utskottet kan konstatera att kyrkans biskopar tagit ställning i frågan och i flera fall kommit med rekommendationer.

Utskottet menar mot bakgrund av det ovan anförda att även motion 2014:17 bör avslås.

Uppsala den 25 september 2014

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Maria Adeteg, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Louise Callenberg, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Johnny Lilja och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Cecilia Clausen, Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Stierna, Michael Kauppi, Karin Forsell, Elsa Christersson och Linda Danung.

Biskop Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2014:9

Valfri församling

Sammanfattning

Detta betänkande behandlar en motion i vilken det föreslås att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda hur man kan skapa ökade möjligheter för kyrkotillhöriga att kunna välja att tillhöra en annan församling eller ett annat pastorat än den församling eller det pastorat som de är bosatta inom. Utskottet menar att de argument som tidigare förts fram som skäl för avslag på motioner i denna fråga alltjämt gör sig gällande. Det handlar inte minst om Svenska kyrkans identitet som öppen folkkyrka med rikstäckande verksamhet. Utskottet föreslår att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation, ett särskilt yttrande och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:106.

Motionens förslag

Motion 2014:106 av Anna Ekström m.fl., Gör det möjligt att välja församlings-tillhörighet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur man kan skapa ökade möjligheter för kyrkotillhöriga att kunna välja att tillhöra en annan församling eller ett annat pastorat än den församling eller det pastorat som de är bosatta inom.

Bakgrund

Församlingstillhörighet m.m.

I 4 § första stycket i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan finns bestämmelser om församlingens organisatoriska uppbyggnad. Församlingen är enligt första stycket lokal enhet inom Svenska kyrkan och omfattar de personer som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område. Av tredje stycket samma paragraf framgår att det också kan finnas icke-territoriella församlingar.

Att församlingen omfattar de personer som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område innebär att den så kallade territorialprincipen tillämpas. Begreppet bosatt är enligt förarbetena något vidare än begreppet folkbokförd och den närmare innebörden bör regleras inomkyrkligt (prop. 1997/98:116 s. 51).

Den som tillhör Svenska kyrkan ska enligt 35 kap. 1 § i kyrkoordningen tillhöra den församling där han eller hon är folkbokförd utom i vissa fall då man har rätt att tillhöra en icke-territoriell församling.

Den som är folkbokförd i en församling som ingår i ett pastorat kan, enligt 33 kap. 4 § första stycket andra punkten i kyrkoordningen, väljas till förtroende-

uppdrag även i annan församling inom pastoratet, förutsatt att vissa andra kriterier enligt bestämmelsen är uppfyllda.

Av 2 § i lagen om Svenska kyrkan framgår att Svenska kyrkan ska bedriva en rikstäckande verksamhet.

Frågans tidigare behandling

Frågan om en fri eller friare församlingstillhörighet har behandlats av kyrkomötet vid ett flertal tillfällen. Redan 2001 beslutade kyrkomötet att kyrkostyrelsen skulle tillsätta en utredning med uppgift att förutsättningslöst analysera och klargöra problemen och redovisa konsekvenserna av ett system med friare församlingstillhörighet. Uppdraget resulterade i utredningsbetänkandet *Rörlig församlingstillhörighet* (SKU 2004:1). I denna utredning resonerades kring ett antal möjliga modeller, från en fullständigt fri till en friare församlingstillhörighet. Det konstaterades att vissa av modellerna med säkerhet inte är förenliga med lagen om Svenska kyrkan och att de i vissa andra fall kunde bedömas som mer eller mindre svår-förenliga med lagens bestämmelser. För en utförlig beskrivning av frågans tidigare behandling i övrigt fram till 2009 hänvisas till Organisationsutskottets betänkande *Församlingstillhörighet* (O 2009:3).

Vid behandlingen av frågor om församlingstillhörighet 2009 yttrade sig Läronämnden och upprepade vad man tidigare uttalat vid ett flertal tillfällen om territorialprincipen, nämligen att den är en grundläggande del av vår kyrkas tradition och självförståelse. Samtidigt menade Läronämnden att vad som konstituerar den territoriella anknytningen kan variera och att samhällsutvecklingen kan framtvunga en omprövning eller komplettering av tidigare synsätt och regelverk. (Ln 2009:8y)

Även under 2010 och 2011 års kyrkomöten behandlades frågor om friare församlingstillhörighet. Motionerna avslogs, i huvudsak med hänvisning till att frågan låg inom ramen för vad den så kallade strukturutredningen hade att behandla. Organisationsutskottet uttalade också att det är viktigt att kyrkan står fast vid den uppgörelse som träffades med staten vid relationsförändringen kyrka/stat och att bestämmelserna i lagen om Svenska kyrkan var en del av denna uppgörelse. (O 2011:8)

I strukturutredningens betänkande *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2) konstaterades att frågan om att kunna ha uppdrag som förtroendevald i en annan församling än den i vilken man är bosatt, är en av de centrala frågorna i diskussionerna gällande friare församlingstillhörighet. Denna uppfattning underströks av Organisationsutskottet under kyrkomötet 2011, då utskottet i sitt betänkande *Friare församlingstillhörighet* (O 2011:8) uttalade följande gällande strukturutredningens förslag om utökad valbarhet:

Enligt utskottets uppfattning innebär utredningens förslag att många av de problem som förknippats med den nuvarande ordningen kommer att få sin lösning.

Strukturutredningen framhöll också att det inte finns några restriktioner mot att fira gudstjänst och vara engagerad i församlingsverksamhet i vilken församling som helst. Vidare anfördes att utredningen inte såg några skäl till att ta initiativ till ändringar i lagen om Svenska kyrkan.

Även vid 2013 års kyrkomöte väcktes frågan om friare församlingstillhörighet, genom motion 2013:41. Motionärerna önskade att kyrkomötet skulle uppdra åt kyrkostyrelsen att utfärda tilläggsdirektiv till den så kallade utjämningsutredningen att inom utredningens ram också undersöka möjligheterna till en friare församlingstillhörighet. Kyrkomötet avslog motionen. I betänkandet *Valfri församling* (O 2013:10),

som föregick kyrkomötets beslut, konstaterade organisationsutskottet återigen att det är viktigt att Svenska kyrkan står fast vid den uppgörelse som träffats med staten vid relationsförändringen mellan Svenska kyrkan och staten. Utskottet menade att inget nytt hade framkommit som skulle motivera ett annat ställningstagande och påpekade också att en uppluckring av den nu gällande territorialprincipen skulle riskera att försämra möjligheterna för Svenska kyrkan att bedriva en rikstäckande verksamhet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:106.

Utskottet konstaterar inledningsvis att frågan om en fri eller friare församlingstillhörighet har varit en återkommande fråga i kyrkomötet.

Utskottet menar att de argument som tidigare förts fram som skäl för avslag på motioner i denna fråga alltjämt gör sig gällande. Det handlar inte minst om Svenska kyrkans identitet som öppen folkkyrka med rikstäckande verksamhet. Denna identitetsbild, som fastslagits i lagen om Svenska kyrkan, var en del av uppgörelsen med staten vid relationsförändringen och något som utskottet fortsatt vill slå vakt om. Enligt utskottets mening skulle ett tillmötesgående av motionärernas önskemål innebära att steg tas i en riktning mot en uppluckring av territorialprincipen och därmed en försämring av förutsättningarna för bedrivandet av en rikstäckande verksamhet.

Med en valfrihet kring församlingstillhörighet ser utskottet också en risk i att en konkurrenssituation uppstår bland församlingar, något som inte är önskvärt eller i överensstämmelse med kyrkans identitet. Utskottet är även av uppfattningen att frågan om församlingstillhörigheten är av mindre betydelse för många av kyrkans medlemmar. För dessa är medlemskap i Svenska kyrkan som trossamfund viktigt, inte själva församlingstillhörigheten. En valfrihet i frågan om församlingstillhörighet skulle riskera att bli förvirrande för dessa medlemmar.

Mot bakgrund av de argument som lyfts fram ovan anser utskottet att motionen bör avslås.

Uppsala den 25 september 2014

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Maria Adeteg, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Louise Callenberg, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Johnny Lilja och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Cecilia Clausen, Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Stierna, Michael Kauppi, Karin Forsell, Elsa Christersson och Linda Danung.

Biskop Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Svenska kyrkan befinner sig i snabb medlemsminskning. Har vi råd att i detta läge inte ens titta på frågan om medlemskapets villkor? Motion 2014:106 föreslår att detta utreds. Vi föreslår därför kyrkomötet besluta att bifalla denna.

Tomas Jansson, Olle Reichenberg, Kåge Johansson och Johnny Lilja

Särskilt yttrande

Vi anser att territorialprincipen ska ligga till grund för församlingstillhörigheten. Att en enskild helt fritt skulle kunna välja församlingstillhörighet anser vi oförenligt med den principen och därmed främmande för Svenska kyrkan. Det finns dock skäl för att församlingstillhörigheten inte med automatik ska följa folkbokföringen, eftersom det kan finnas andra starka anknytningar.

Vi vill se en utredning om friare församlingstillhörighet för att möjliggöra för en enskild att vara kvar som medlem i en församling där man har sin kyrkliga hemvist och där man kan fortsätta vara delaktig. Situationer när detta kan vara aktuellt är när äldre flyttar till serviceboende, när yngre flyttar tillfälligt i samband med studier eller att man helt enkelt flyttar inom en större stad.

Per Lindberg och Gustaf Bengtsson

Särskild mening

Med anledning av Organisationsutskottets betänkande 2014:9 beträffande motion 2014:106 om möjlighet att välja församling. Jag har respekt för utskottets förslag om avslag på motion 2014:106 eftersom frågan om fri församlingstillhörighet är omfattande. Den rymmer många bottnar och olika hänsyn som bör beaktas och det är inte sagt att en fri församlingstillhörighet skulle vara det optimala för trosamfundet Svenska kyrkan. Däremot finner jag ingen anledning att inte bejaka motionen utan ser gärna att möjligheten till fri församlingstillhörighet utreds, eftersom det kommer att aktualiseras i framtiden.

Stefan Aro

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2014:10

Kretsloppstankepris

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:32 om inrättande av ett kretsloppstankepris som ska utdelas till församling eller församlingsanställd som tagit goda initiativ för att förverkliga kretsloppstanken. Utskottet delar motionärens uppfattning att miljöfrågan är en av vår tids och vårt samhälles viktiga framtidsfrågor och menar att motionen väcker viktiga frågor om hur miljöarbete i församlingar och stift kan stödjas och uppmuntras. Utskottet menar dock att inrättande av ett pris, likt det motionären föreslår, inte är rätt väg att gå i ett sådant arbete, varför utskottet föreslår att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:32.

Motionens förslag

Motion 2014:32 av Lars-Ivar Ericson, Kretsloppstankepris

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inrätta och utforma kriterier för ett kretsloppstankepris som ska utdelas till församling eller församlingsanställd som tagit goda initiativ för att förverkliga kretsloppstanken.

Bakgrund

År 2008 behandlade kyrkomötet motion 2008:23 om inrättande av ett Svenska kyrkans miljöpris. I kyrkolivsutskottets betänkande *Inrätta ett Svenska kyrkans miljöpris*, Kl 2008:4, konstaterade utskottet att ett miljöpris mycket väl kan inspirera, bidra till och påskynda ytterligare insatser för en hållbar utveckling. Utskottet menade dock att en utredning var nödvändig, dels för att avgöra om ett miljöpris skulle inrättas, dels för att bedöma hur ett Svenska kyrkans miljöpris skulle kunna utformas. Utskottet betonade att om ett Svenska kyrkans miljöpris inrättas, är det viktigt att det sätts in i ett strukturerat miljö- och klimatarbete i syfte att göra kopplingen till hur det ska bidra till en hållbar utveckling tydligare. I betänkandet finns exempel på svenska miljöpriser redovisade, liksom Uppsala stifts miljöpris och vissa andra priser inom Svenska kyrkan. I likhet med utskottets förslag avslag kyrkomötet motionen, men uppdrog istället åt kyrkostyrelsen att utreda frågan om att inrätta ett Svenska kyrkans miljöpris, KmSkr 2008:26.

Under året som följde genomförde kyrkostyrelsen en utredning, *Svenska kyrkans miljöpris*, Ks 2008/860. Utredningen redovisade följande kriterier som förutsättningar för att inrätta ett pris.

- ◆ Prissumman bör vara av betydande storlek för att priset ska få den uppmärksamhet som eftersträvas och bör ligga i ett spann mellan 100 000 kronor och en miljon kronor.
- ◆ Svenska kyrkan på nationell nivå bör ha arbetat fram och formulerat en tydlig position i frågor som rör miljö och hållbar utveckling. Svenska kyrkans syn på miljö och uthållig livsstil och dess arbete med dessa frågor bör vara tydligt kommunicerade till kyrkotillhöriga och till allmänheten.
- ◆ Prisjuryn bör vara sammansatt av personer med bred kompetens inom såväl miljö- och hållbarhetsfrågor som teologi och ekumenik. Viss extern expertis bedöms nödvändig.
- ◆ Förhållandena kring prisutdelningen bör vara ”spektakulära”.

Utredningens slutsats var att kriterierna för att inrätta ett pris vid denna tidpunkt inte kunde anses uppfyllda. Som tyngst vägande skäl utpekades de ekonomiska och att Svenska kyrkan först måste komma längre i det egna miljöarbetet. I december 2009 beslutade kyrkostyrelsen att ”i nuläget inte instifta ett Svenska kyrkans miljöpris”. (Ks prot. nr 2009:7)

År 2012 avslog kyrkomötet motion 2012:3, i vilken det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle återkomma till nästa kyrkomöte med premisser för att utdela stipendier till förtjänta personer som gjort värdefulla insatser inom naturvårds-, miljövårds-, och kulturvårdsområdena. I Kyrkolivsutskottets betänkande *Inrättande av stipendier och utbildning i miljökunskap*, Kl 2012:2, som föregick kyrkomötets beslut, hänvisar utskottet till kyrkostyrelsens beslut från december 2009 (Ks prot. 2009:7) och konstaterar att kyrkostyrelsen nyligen, efter noga övervägande, beslutat att inte inrätta något miljöpris i Svenska kyrkan.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:32.

Utskottet delar motionärens uppfattning om att miljöfrågan är en av vår tids och vårt samhälles viktiga framtidsfrågor. I likhet med motionären vill utskottet framhålla att jorden och jordelivet är heligt och att det är kyrkans uppgift att på bästa sätt vårda och värna skapelsen. Utskottet anser att motionen väcker viktiga frågor om hur miljöarbete i församlingar och stift kan stödjas och uppmuntras. Utskottet är dock tveksamt till om ett inrättande av ett nationellt pris är rätt väg att gå för att stödja och föra miljöarbetet framåt. Enligt utskottets mening bör premierande av lokala insatser snarare ske på stiftsnivå.

Av de skäl som redovisats ovan föreslår utskottet avslag på motionen.

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Maria Adeteg, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Louise Callenberg, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Cecilia Clausen, Roberth Krantz, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Johnny Lilja, Britt Kilsäter, Märta Stierna, Michael Kauppi, Karin Forsell, Elsa Christersson och Linda Danung.

Biskop Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2014:11

Avveckla ägandet i Fairtrade

Sammanfattning

I motion 2014:58 föreslås kyrkomötet besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att dels analysera effekterna av sitt ägande i Fairtrade och dels överväga ett avslut av ägandet. Utskottet anför att utvecklingen idag innebär att alltfler organisationer utvecklat ett arbetssätt som innebär att man stödjer behövande i att själva ta sig ur fattigdom. Enligt utskottets mening ligger kyrkans engagemang i Fairtrade, som arbetar på detta sätt, i linje med detta synsätt.

Utskottet framhåller också att kyrkan på sina håll är djupt engagerad för Fairtrade. Fairtrade upplevs av många, inte minst inom kyrkan, göra ett gott arbete i världen och även om det kan finnas kritik mot vissa enskildheter i Fairtrades modell kan detta, enligt utskottet, inte utgöra skäl att kritisera Fairtrade som organisation.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:58, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:58, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2014:58 av Margareta Larsson, Avveckla ägandet i Fairtrade

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att analysera effekterna av sitt ägande i Fairtrade.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att överväga ett avslut i ägandet av Fairtrade.

Bakgrund

Kort om Fairtrade

Fairtrade i Sverige består av två organisationer, dels ett företag och dels en ideell förening.

Företaget Fairtrade AB, som ansvarar för märkning av produkter, ägs av Svenska kyrkan och Landsorganisationen (LO) med 50 procent vardera. Verksamheten finansieras till största delen av licensintäkter från de företag som säljer Fairtrade-märkta produkter. En del av intäkterna förs vidare till den internationella organisationen Fairtrade Labelling Organization (FLO) för att finansiera dess verksamhet med att samordna kriterier och utföra kontroller.

Föreningen för Fairtrade Sverige, som arbetar med information och opinionsbildning har närmare 50 medlemsorganisationer, däribland kyrkor, fackföreningar, studieförbund, organisationer för bistånd och utveckling, ungdomsorganisationer och konsumentföreningar. Föreningen för Rättvisemärkt bildades 1996 och året efter kom den första certifierade produkten ut på marknaden. 2004 gick dåvarande Rättvisemärkt i Sverige över till det internationella märket, Fairtrade.

Det gemensamma uppdraget för företaget och föreningen består enligt föreningens hemsida i att öka utbudet av och efterfrågan på Fairtrade-märkta produkter, genom att:

- licensiera Fairtrade-märket till företag vars produkter är certifierade i enlighet med internationella Fairtrade-kriterier och skapa ett mervärde för dessa företag.
- påverka detaljhandeln, återförsäljare och grossister att produktutveckla, utöka och marknadsföra sitt sortiment av Fairtrade-märkta produkter.
- bilda opinion och sprida information med syfte att öka konsumentens kännedom och kunskap om Fairtrade.

Svenska kyrkans engagemang i Fairtrade

Svenska kyrkan förvärvade 2003 sina aktier i Fairtrade AB för 1 krona. Enligt Årsredovisning 2013 för Svenska kyrkans nationella nivå, not 22, framgår att bolaget hade en omsättning på ca 17,5 miljoner kronor och att resultatet efter finansnetto var ca 3,4 miljoner kronor.

Svenska kyrkans engagemang i Fairtrade är dock mer omfattande än innehavet i bolaget, bland annat är kyrkan engagerad i det av Sveriges Kristna Råd ledda initiativet Kyrka för Fairtrade. Kyrka för Fairtrade är en diplomering för församlingar som engagerar sig för rättvis handel och etisk konsumtion.

Tidigare har kyrkostyrelsen, tillsammans med Luleå, Härnösands och Växjö stift, tagit fram en verktygslåda för Rättvisemärkt/Fairtrade. Verktygslådan rymmer fakta, tips och idéer, och där finns också en teologisk motivering till varför Svenska kyrkan arbetar för Rättvisemärkts/Fairtrades idé.

Under avsnittet Stöd till stift och församlingar, Hållbarhet, i sin skrivelse *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå åren 2015–2017* konstaterar kyrkostyrelsen att Svenska kyrkan genom Fairtrade AB påverkar detaljhandeln, återförsäljare och grossister att produktutveckla sitt sortiment (KsSkr 2014:1, sid. 18).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:58.

Utskottet vill inledningsvis framhålla att kyrkans engagemang i Fairtrade ska ses som ett sätt bland andra att visa engagemang för fattiga och utsatta människor.

Utskottet kan konstatera att utvecklingen idag innebär att alltför många organisationer, däribland Svenska kyrkan i sitt internationella arbete, i allt högre grad övergår till att stödja behovet i att själva ta sig ur fattigdom. I detta ligger att biståndsorganisationer samspelar med olika samhällsaktörer, såsom t.ex. varuproducenter. Grundtanken är att de som lever i fattigdom själva aktivt ska kunna ta sig ur fattigdomen och bidra till den utveckling de vill se i sina liv och sina samhällen. Att arbeta på

detta sätt anses allmänt vara en effektiv metod för fattigdomsbekämpning. Enligt utskottets mening ligger kyrkans engagemang i Fairtrade, som samspelar med producenter av framförallt jordbruksprodukter, i linje med detta synsätt.

Utskottet vill också framhålla att kyrkan på sina håll är djupt engagerad för Fairtrade. Fairtrade upplevs av många, inte minst inom kyrkan, göra ett gott arbete i världen och även om det kan finnas kritik mot vissa enskildheter i Fairtrades modell kan detta, enligt utskottet, inte utgöra skäl att kritisera modellen som sådan eller Fairtrade som organisation.

Mot bakgrund av ovanstående anser utskottet att det inte finns skäl att uppdra till kyrkostyrelsen att överväga ett avslut av kyrkans ägande i Fairtrade AB eller att på ett särskilt sätt analysera effekterna av ägandet. Motionen bör därför avslås.

Uppsala den 25 september 2014

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Fredrik Nilsson Björner, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Louise Callenberg, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Johnny Lilja och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Cecilia Clausen, Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Stierna, Michael Kauppi, Karin Forsell, Elsa Christersson och Linda Danung.

Biskop Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Utskottets betänkande ger oss fakta kring Fairtrades verksamhet och kyrkans roll i bolaget. Däremot ges ingen information kring effekterna därav och en analys saknas.

Michael Kauppi och Karin Forsell

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2014:12

Generationsspridning i beslutsfattande organ

Sammanfattning

I motion 2014:95 föreslås kyrkomötet besluta att anta Kyrkornas världsråds och Lutherska världsförbundets princip kring generationsspridning i beslutande organ samt att principen implementeras i kommande val och sammansättningar till beslutande organ och råd från och med att beslutet träder i kraft. Vidare föreslås i motionen att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att uppmuntra stift och församlingar att anta samma principer i sammansättningen till sina respektive beslutande organ och råd. Utskottet föreslår avslag på motionen men föreslår med anledning av motionens första punkt att kyrkomötet ska anta en motsvarande målsättning som Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet angående ungas deltagande i olika organ.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:95, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:95, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:95, punkt 3.
4. Kyrkomötet beslutar, med anledning av motion 2014:95, punkt 1, att anta en motsvarande målsättning som Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet angående ungas deltagande i olika organ. Målet är därmed att minst 20 procent av de som utses till kyrkostyrelsen och organ som utses av kyrkostyrelsen ska vara under 30 år.

Motionens förslag

Motion 2014:95 av Eva-Maria Munck m.fl., Större generationsspridning i beslutande organ

1. Kyrkomötet beslutar att anta Kyrkornas världsråds och Lutherska världsförbundets principer kring generationsspridning i beslutande organ och råd som utses av kyrkomötet och kyrkostyrelsen, vilka innebär att 20 procent av ledamöter i beslutande organ ska vara under 30 år.
2. Kyrkomötet beslutar att principen implementeras i kommande val och sammansättningar till beslutande organ och råd från och med att beslutet träder i kraft.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att uppmuntra stift och församlingar att anta samma principer i sammansättningen till sina respektive beslutande organ och råd.

Bakgrund

Frågan om ungas demokratiska inflytande i Svenska kyrkan på nationell nivå

Kyrkomötet beslöt 2008 att, med anledning av en motion i vilken hade föreslagits att riktlinjer för ett De ungas kyrkomöte skulle utarbetas och framläggas för kyrkomötet (Mot 2008:87), uppdra till kyrkostyrelsen att föreslå former för ungas delaktighet på den nationella nivån i Svenska kyrkan (se Kr 2008:6). Alltsedan dess har kyrkostyrelsen arbetat med det ovan beskrivna uppdraget. Bland annat har styrelsen, i samverkan med Svenska Kyrkans Unga, låtit ta fram en rapport om ungas ökade delaktighet på nationell nivå. Med anledning av rapporten vände sig styrelsen till kyrkomötets presidium som hade en diskussion med gruppledarna kring nomineringsgruppernas möjligheter att värva yngre ledamöter. Vidare tillfrågade kyrkostyrelsen 2011 Svenska Kyrkans Unga om att, tillsammans med kyrkostyrelsen, utveckla former för ett De ungas kyrkomöte, vilket bland annat resulterat i att Svenska Kyrkans Unga sedan ett par år tillbaka presenterar sin respons på inkomna motioner till ledamöterna i kyrkomötet. Av kyrkostyrelsens redogörelse för uppdragets behandling i bilaga 1 till *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2013* (KsSkr 2014:2) framgår att arbetet har fortsatt även under 2013 och att olika tänkbara förslag därvid har diskuterats. De formella förutsättningarna för de former som utarbetats behöver emellertid, enligt kyrkostyrelsen, undersökas ytterligare. Under tiden utvecklas det kontinuerliga arbete som sker inom Svenska Kyrkans Unga inför kyrkomötet varje år. Vidare framgår av redogörelsen att kyrkostyrelsens arbete med uppdraget inte är slutfört.

Till kyrkomötet 2011 förelåg en motion i vilken kyrkomötet föreslogs besluta om ändringar i kyrkoordningen så att ledamöterna i Svenska Kyrkans Ungas förbundsstyrelse får delta i kyrkomötets överläggningar och framställa förslag samt genom motioner väcka ärenden i kyrkomötet. Organisationsutskottet anförde i sitt betänkande (O 2011:13) att även om Svenska Kyrkans Unga fick sägas ha en särställning som kyrkans barn- och ungdomsorganisation fanns det fler grupper, såväl barn- och ungdomsorganisationer som andra, som skulle kunna göra anspråk på att få delta i kyrkomötets arbete, något som utskottet ansåg talade mot att bifalla motionen.

Utskottet menade också att förslaget inte var godtagbart på demokratiska grunder då det medförde att en person skulle kunna sitta i kyrkomötet både som vald ledamot och som deltagande representant för Svenska Kyrkans Unga. Vidare hänvisade utskottet till kyrkostyrelsens uppdrag att öka ungas delaktighet som beskrivits ovan och det arbete som kyrkostyrelsen bedriver i anledning av uppdraget. Enligt utskottets uppfattning borde inte denna process föregripas. Utskottet föreslog därför avslag på motionen. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

Under kyrkomötets första år, under innevarande mandatperiod (2014) är 13 ordinarie ledamöter (drygt fem procent) 30 år eller yngre (födda 1984 eller senare).

Kyrkoordningens bestämmelser om val

De olika nivåernas högsta beslutande organ (kyrkomötet, stiftsfullmäktige och kyrkofullmäktige) väljs genom direkta val. Samtliga kyrkotillhöriga som har fyllt 16 år har rösträtt i de kyrkliga valen som sker vart fjärde år. Bestämmelser om de direkta valen finns i kyrkoordningens kapitel 38. Av dessa bestämmelser framgår, lite förenklat, bland annat att mandatens ska fördelas proportionellt mellan nomineringsgrupperna på grundval av valresultatet och att för varje mandat som en nomineringsgrupp har fått ska det utses en ledamot på grundval av ordningen mellan kandidaterna.

Indirekta val sker till bland annat kyrkostyrelsen, stiftsstyrelse och kyrkoråd. Kyrkoordningens bestämmelser om indirekta val återfinns i dess kapitel 39. Av dessa framgår bland annat att för indirekta val gäller de allmänna bestämmelserna om beslutsfattande enligt kyrkoordningen, vilket innebär att utgången normalt bestäms genom relativ majoritet. Under vissa förutsättningar kan dock, vid val som görs av beslutande och verkställande organ, proportionellt valsätt tillämpas.

Ungas deltagande i Lutherska världsförbundet

Lutherska världsförbundets generalförsamling fattade redan 1984 i Budapest beslut om en ”youth quota” som innebär att organisationen ska sträva efter att minst 20 procent av delegaterna i organisationens beslutsfattande organ ska vara under 30 år. Vid den senaste generalförsamlingen i Stuttgart 2010 hade generalförsamlingen nästan nått detta mål då 19 procent av delegaterna var under 30 år.

Av Lutherska världsförbundets strategidokument 2012–2017 framgår att ett av organisationens prioriterade mål under perioden är att unga ska ha en plats och en röst i alla aspekter av kyrkan, inklusive beslutsfattande och ledarskap.¹

Delegaterna i Lutherska världsförbundets generalförsamling väljs inte i demokratiska val utan utses av medlemskyrkorna. Ledamöterna i andra beslutsfattande organ inom Lutherska världsförbundet väljs indirekt inom organisationen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:95.
2. Kyrkomötet beslutar, med anledning av motion 2014:95, punkt 1, att anta en motsvarande målsättning som Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet angående ungas deltagande i olika organ. Målet är därmed att minst 20 procent av de som utses till kyrkostyrelsen och organ som utses av kyrkostyrelsen ska vara under 30 år.

Utskottet vill inledningsvis framhålla att den fråga som motionen väcker, om hur kyrkan ska kunna få fler yngre ledamöter i beslutande organ, är en mycket angelägen fråga för Svenska kyrkan på alla nivåer. Det är av stor betydelse för kyrkan att de förtroendevalda även i åldershänseende är representativa och att även ungas kompetens och erfarenheter tas till vara vid beslutsfattande.

Utskottet anser emellertid att motionens förslag i punkt 1 inte bör bifallas, dels eftersom det enligt utskottets uppfattning inte är lämpligt att direkt anta andra organisationers principer som sina egna och dels eftersom formuleringen innebär en otydlighet i fråga om vilka organ som är tänkta att omfattas av Kyrkornas världsråds och Lutherska världsförbundets principer. Det kan enligt utskottets mening t.ex. inte komma ifråga att tillämpa en sådan princip på de s.k. specialnämnderna, Överklagenämnden, Valprövningsnämnden och Ansvarsnämnden för vilkas ledamöter kyrkoordningen uppställer särskilda kvalifikationskrav.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motion 2014:95, punkt 1 avslås men föreslår samtidigt att kyrkomötet, med anledning av motion 2014:95, punkt 1, beslutar att anta en motsvarande målsättning som Kyrkornas världsråd och

¹ ”Young people have a place and a voice in all aspects of church and communion life, including decision making and leadership.” (LWF Strategy 2012–2017. The LWF Communion – with passion for the church and for the world, sid. 22)

Lutherska världsförbundet angående ungas deltagande i olika organ. Denna målsättning ska vara att minst 20 procent av de som utses till kyrkostyrelsen och organ som utses av kyrkostyrelsen ska vara under 30 år.

Utskottet förutsätter att kyrkostyrelsen regelbundet följer upp hur väl målsättningen uppnås och återskärnar denna uppföljning till kyrkomötet.

Då utskottet föreslår att motionens första punkt avslås förelås också avslag på den andra punkten som får sägas utgöra en form av ikraftträdandebeslut relaterat till första punkten. Enligt utskottets mening får det anses givet att den målsättning som utskottet nu föreslår kyrkomötet att anta gäller direkt utan att detta särskilt behöver beslutas.

När det gäller motionens tredje punkt anser utskottet, som framgått ovan, att frågan om ungas deltagande i beslutsfattande organ är angelägen också på lokal och stiftsnivå. Dock anser utskottet det inte vara en sak för kyrkostyrelsen att uppmuntra stift och församlingar att anta målsättningar. Motionen ska i denna del därför avslås.

Uppsala den 26 september 2014

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Fredrik Nilsson Björner, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Cecilia Clausen, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Johnny Lilja, Britt Kilsäter, Märta Stierna, Michael Kauppi, Karin Forsell, Elsa Christersson och Linda Danung.

Biskop Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2014:13

Församlingsbegreppet

Sammanfattning

I motion 2014:43 föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att som en följd av organisationsförändringen på nytt reflektera över begreppet församling. Enligt utskottets mening innebär motionens förslag i praktiken att kyrkostyrelsen skulle tvingas utvärdera de strukturreformer som trädde i kraft vid årsskiftet, något som utskottet inte kan ställa sig bakom. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:43.

Motionens förslag

Motion 2014:43 av Berth Löndahl och Leif Nordlander, Församlingsbegreppet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att som en följd av organisationsförändringen på nytt reflektera över begreppet församling.

Bakgrund

Församlingsbegreppets ursprung

Församling är en översättning av det grekiska *ekklēsia* (ἐκκλησία) som i sig inrymmer en dubbel mening. *Ekklēsia* betyder såväl kyrkan i vidare mening som den lokala kristna gemenskapen.

När kristendomen etablerades i Sverige kom den lokala organisationen att bestå av territoriellt bestämda socknar, bildade kring ett antal gårdar som kunde ge nog med tionde för att underhålla kyrka och präst. Socknen hade sitt ursprung som gemenskap men denna primärt kollektiva innebörd övergick successivt till att bli en beteckning på ett geografiskt område. Socknen var i första hand en kyrklig gemenskap relaterad till sockenkyrkan, prästen och biskopen men hade även vissa funktioner i profana sammanhang. Även om en utgångspunkt var att det skulle vara en präst per kyrka och socken så blev detta inte en ordning som alltid kunde behållas. Det bildades prästgäll där en präst hade ansvaret för flera socknar och deras sockenbor.

Församlingsbegreppet kom i bruk med reformationen. Församling användes i översättningen av Nya testamentet 1526. Som kyrkorättsligt begrepp etablerades det i kyrkoordningen 1571 där det användes parallellt med begreppet kyrksocken. Med begreppet församling tydliggjordes kyrkan som en gemenskap av troende.

Modern innebörd av begreppet

I diskussionsbetänkandet från 1982 års kyrkokommitté, *Församlingen i framtiden* (SOU 1983:55) diskuterades församlingsbegreppet. Kommittén anförde att begreppet församling är ett ord med flera betydelser. Man lyfte fram tre av dessa; det renodlat teologiska, det territoriella och det sociologiska.

Som renodlat teologiskt begrepp handlade det, enligt kommittén, om delaktighet i Kristus och en gemenskap i tron på Kristus. I ett arbete med församlingsstrukturen i landet var det, enligt kommittén, dock knappast i denna renodlat teologiska form begreppet användes. Då var det i stället två andra församlingsbegrepp som ofta stod mot varandra: det territoriella och det sociologiska.

Det territoriella församlingsbegreppet som anknyter till Svenska kyrkans territoriella församlingsstruktur och att Sverige geografiskt är indelat i församlingar var, enligt kommitténs mening, det som var lättast att definiera och därtill det som de flesta omedelbart förknippade med ordet församling. Varje svensk medborgare och var och en som bor i Sverige bor också i en församling.

Det sociologiska begreppet församling tog sin utgångspunkt i människor. Församlingen utgörs i denna mening av en grupp människor som kommer samman till någonting gemensamt, gudstjänst eller annan församlingsverksamhet. Församling är då dessa människor, som har det gemensamt att de brukar komma samman, även då de är utspridda var för sig i hemmet eller i samhället i övrigt.

Kommittén menade dock att vare sig det territoriella eller det sociologiska församlingsbegreppet var isolerade från ett teologiskt församlingsbegrepp då bägge kunde tolkas teologiskt så att de gav uttryck åt teologiska tankar och blev bärare av ett teologiskt innehåll.

Kommittén konstaterade sammanfattningsvis att olika tolkningar av församlingsbegreppet inte var exklusiva i förhållande till varandra. Sålunda, menade man, erkände t.ex. företrädare för det territoriella församlingsbegreppet behovet av att gemenskapsgrupper bildas inom den territoriella församlingen och på samma sätt fanns företrädare för ett gemenskapsorienterat församlingsbegrepp som i den territoriella strukturen såg en kritisk fråga om öppenhet och tillgänglighet. Man konstaterade att de flesta i praktiken levde med dubbla församlingsbegrepp.

Både den territoriella och den sociologiska innebörden av församlingsbegreppet kommer till uttryck i kyrkoordningen. I inledningstexten till andra avdelningen sägs följande.

Svenska kyrkan har en rikstäckande indelning i territoriella församlingar som pastorala områden. Församlingen är samtidigt en gemenskap av de människor som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område.

Strukturutredningen

Strukturutredningen anförde i sitt betänkande *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2) att det fanns ett uppenbart behov av en kyrklig struktur som ger förutsättningar för människor att få och behålla en relation till en församling som präglas av delaktighet och tillhörighet. Utredningen redovisade att det av de remissvar som inkommit på diskussionsmaterialet *Strukturer för framtidens församling* tydligt kunde urskiljas önskemål om fungerande lokala gemenskaper. Man anförde att det behövdes en organisation som främjar lokalt engagemang och lokalt inflytande vilket talade för relativt små enheter som är lätt överblickbara och ger förutsättningar för personliga relationer. Mot detta fick, enligt utredningen, ställas de krav som finns på långsiktig

ekonomisk bärkraft och god kompetensförsörjning även på områden som inte hör till den grundläggande uppgiften, vilket talade för relativt stora enheter. För att tillgodose behovet av såväl en nära gemenskap som en rationell resursanvändning med god administrativ kompetens menade utredningen att det i de flesta fall behövde finnas två lokala nivåer, församlingar och pastorat.

I samband med strukturförändringarna ändrades kyrkoordningen också vad gäller omfattningen av gudstjänstlivet såtillvida att det endast är i församlingar som inte ingår i pastorat samt i pastorat som det ska firas en huvudgudstjänst varje söndag och kyrklig helgdag (17 kap. 3 §, första stycket i kyrkoordningen). Detta gällde tidigare, som huvudregel, för alla församlingar. För ett pastorat ska domkapitlet i församlingsinstruktionen besluta vad som ska gälla beträffande huvudgudstjänster i församlingarna (17 kap. 3 §, andra stycket i kyrkoordningen).

Vid kyrkomötets behandling av denna fråga anförde Läronämnden i sitt yttrande (Ln 2012:2y) över kyrkostyrelsens skrivelse om strukturförändringar att församlingarna, enligt Läronämndens mening, också i den nya strukturen var subjekt för gudstjänstlivet eftersom de tillsammans tar ansvar för gudstjänstlivet, oavsett om de firar gudstjänst var för sig eller gemensamt i ett pastorat.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:43.

Enligt utskottets mening innebär motionens förslag i praktiken att kyrkostyrelsen skulle bli tvingad att utvärdera de strukturreformer som trädde i kraft vid årsskiftet. Mot bakgrund av att reformerna varit i kraft mindre än ett år är det enligt utskottet för tidigt att utvärdera dem.

När en utvärdering av strukturreformerna kan bli aktuell bör den, enligt utskottets mening, inte ske enbart med församlingsbegrepp som utgångspunkt. Som framgår av bakgrundsbeskrivningen inrymmer begreppet församling såväl kyrkan i vidare mening som den lokala kristna gemenskapen. Det faktum att kyrkan genom historien haft olika administrativa modeller förändrar inte detta. Svenska kyrkan har inte heller förändrats till sin natur av strukturreformerna.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Uppsala den 25 september 2014

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Fredrik Nilsson Björner, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Louise Callenberg, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Johnny Lilja och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Cecilia Clausen, Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Stierna, Michael Kauppi, Karin Forsell, Elsa Christersson och Linda Danung.

Biskop Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2014:14

Stiftelsekyrkor

Sammanfattning

I motion 2014:63 föreslås kyrkostyrelsen få i uppdrag att utreda möjligheten att på olika sätt stärka stiftelsekyrkornas ställning vid organisationsförändringar och använda stiftelsekyrkan som uppmuntrande exempel på ansvarstagande och frivilligbaserat engagemang lokalt i församlingen. Utskottet konstaterar att det finns en mängd olika stiftelser, med någon grad av knytning till Svenska kyrkan, vilka inbördes ser väldigt olika ut och att stiftelserna per definition regleras i allmän lag och inte går att ha direkt inflytande över. Mot bakgrund härav föreslår utskottet avslag på motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:63.

Motionens förslag

Motion 2014:63 av Stefan Aro, Stiftelsekyrkorna i Svenska kyrkan

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att på olika sätt stärka stiftelsekyrkornas ställning vid organisationsförändringar och använda stiftelsekyrkan som uppmuntrande exempel på ansvarstagande och frivilligbaserat engagemang lokalt i församlingen.

Bakgrund

Det finns i det kyrkobyggnadsregister som förs av kyrkostyrelsen 24 kyrkor som ägs och förvaltas av stiftelser. Denna siffra är dock osäker då den helt bygger på egenrapportering av församlingarna. Man får anta en viss underrapportering i detta avseende eftersom kyrkorna inte ägs av församlingarna själva.

Bland de stiftelseägda kyrkorna finns kyrkor med nära band till den lokala församlingen. Det kan t.ex. vara fråga om att kyrkoherden i den lokala församlingen/pastoratet enligt stiftelsens stadgar är ordförande i stiftelsens styrelse eller att stiftelsen erhåller bidrag till drift och underhåll från församlingen/pastoratet.

Att det är fråga om stiftelser innebär att det grundläggande regelverket för verksamheten finns i stiftelselagen (1994:1220) och i stiftelseurkunden. I stiftelselagen finns bland annat bestämmelser om förvaltningen, ändring av stiftelseförordnandet, Länsstyrelsens tillsyn samt likvidation och upplösning.

Stiftelsekyrkor regleras inte alls i kyrkoordningen. Det finns inte heller några nationella riktlinjer för hur stiftelsekyrkor ska hanteras vid t.ex. en indelningsändring.

Enligt 4 kap. 16 § kulturmiljölagen (1988:950) har Svenska kyrkan rätt till viss ersättning av staten för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena, s.k. kyrkoantikvarisk ersättning (KAE). Stiftelsekyrkorna är dock inte berättigade till KAE eftersom de juridiskt inte tillhör någon av Svenska kyrkans organisatoriska delar (församlingar, kyrkliga samfundigheter och stift) och därför inte definieras som kyrkobyggnad enligt 4 kap. 2 § kulturmiljölagen. Om en stiftelsekyrka förvaltas av t.ex. en församling genom ett förvaltningsavtal mellan församlingen och stiftelsen kan församlingen dock, enligt den praxis som utbildats, erhålla kyrkoantikvarisk ersättning för åtgärder på kyrkan.

Stiftelsekyrkor ingår inte i den generella kostnadsutjämningen mellan församlingarna eftersom kyrkan måste ägas av församlingen för att kunna ingå i kostnadsutjämningen. Däremot har stiftelsen möjlighet att fritt fördela stiftsbidraget (i vilket kyrkobyggnadsbidrag ingår) mellan församlingarna. Principerna för stiftens fördelning i detta avseende torde variera.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:63.

Utskottet konstaterar inledningsvis att det finns många olika typer av stiftelsekyrkor, varav kanske en del inte ens är stiftelser i juridisk mening, och det kan inte förutsättas att alla dessa önskar omfattas av en reglering i kyrkoordningen.

I en stiftelses natur ligger att syftet med verksamheten bestäms i stiftelseförordnandet vilket innebär att organ i Svenska kyrkan inte kan ha något direkt inflytande över en stiftelses syfte och verksamhet. Vidare står, som framgår av bakgrundsbeskrivningen, stiftelser under länsstyrelsernas tillsyn. Detta innebär att det inte är möjligt för kyrkan att i sitt interna regelverk knyta stiftelserna som sådana till domkapitlets och biskopens tillsyn utan att riskera att inkräkta på länsstyrelsernas ansvarsområde. Däremot omfattas naturligtvis de ämbetsbärare som på olika sätt är aktiva i stiftelsekyrkor av tillsynen.

Av ovan anförda skäl finner utskottet att det inte är lämpligt att i det kyrkliga regelverket reglera stiftelsekyrkorna och ser inte heller i övrigt skäl att ge kyrkostyrelsen det uppdrag som motionären föreslår. Motionen bör därför avslås.

Uppsala den 25 september 2014

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Fredrik Nilsson Björner, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Louise Callenberg, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Johnny Lilja och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Cecilia Clausen, Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Stierna, Michael Kauppi, Karin Forsell, Elsa Christersson och Linda Danung.

Biskop Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.